దేహిముఖాబ్జుని ♦ భావనువసుహాంగదీన ♦ బాంధవసితరా
ళాయతలోచన ♦ పావనకర రామనామ భద్రదలశాసా.

దర్వు — ఆటతాళము

గాగకన్నియలొచ్చిరి । ధీవరమానురాగసపుఖ్యాత హెచ్చిరి । నాం
మరువుదీగెలసరిబోలు । భోగాంగము లచందనాదులుశోభిల్ల॥ నా॥ గ
ళ్లలబంతులు । చేనొసగివర్తిల్లజేయుచు యింతులు । వుల్లాసమున
రాం[ఘుల్పైడి । బిళ్ళలుంకెలు ఘల్లుఘల్లున[మోయగ॥ నా॥ ౨ వ
మసొమ్ములుంగా । కాంతులుమించినున్నందగ ముఖమ్ములగా । చెన్నొం
దిన్నారతిలకము । తిన్నగగాల్పి [పసన్నానందముకుల్కు॥ నా॥ ౩॥
నులజూడగా । సుందరఫుల్లాంబురుహ లోచనలాడగా ధరణిమి
ప్రరి రామదానుసి । పరగనేలినవానిస్మరణయే మానక ॥ నా॥ ॥౪॥

చెలికత్తెవాక్యం

రాయనిప్రంచాశుక ములమాడ్కనెరుంగు పైడిముగ్ధాంగములు
కాంతులీనవచ్చిన లలనామణు లెవ్వరో సరసరిజెవుడీ।

నాగకన్యలవాక్యం. ద్విపద

నరే నిక్కముగ మాయొక్క । చెలువంబునీకు చెచ్చెర తెల్పెదాము
కద్విపద మందునత్కీర్తి । గలనాగసత్కన్య కలమైదుగురము

గూడిచెలియొకతె మక్కువలుచేయగను । వేడుకొనకయింతివిడియంబులొసగ
తలిరుబోణొకతె చందనమలందగను । జలజాక్షియొకతె హేమవ్యజనలు జేయ
నెలతయొకర్తు పన్నీరుజల్లగను । పొలతియొక్కతె మల్లెపువ్వులబంతులివ్వ
పంకజాక్షులుకాంత పాదములువిసుర । పొంకముగతాణి పుష్పాడిపలువ
లవిరళంబుగదాల్చి నభిగులాల్వన్నె । కలికలుదొడగి నేత్రమ్ములనను వైన
కాటుకల్బెట్టి చక్కనిసొప్పులంను । పాటలబాలుముడిచి పాపటల్దీర్చి
సొంపుఘటించు కస్తూరిచుక్కబొట్టు । యింపుగజేర్చి వాలికసుగంధంబు
మెలదినరత్న చామీకలాభరణ । ములు ధరియించి యీముద్దియలతోటి
పసిడిపల్లకులెక్కి భాసురభక్తి । పోసగ మిట్టదొడ్డిపురి శౌరినెంచి
వచ్చితిమిటకుజవ్వని తెరవెళ్ళి । యిచ్చతోమహిమలిక దెల్పదాము

తెరవెళ్ళేకీర్తన.

నాగకన్నియలమే వోయమ్మా । యేమరము గూడివేగ తెరవెళ్ళ
దామెకొమ్మా । భూగగనచర స్త్రీగణములుమము । బాగుగాగనిమదిలో
గొసియాడగ ॥నాగ॥ ॥౧॥ ఆణిముత్యములసరులుజారా । కాంచనభూషణ్రే
ణిబహుకాంతులొందమిరా । క్షోణిలోన సరకేణుయానములు । జాతగన్ని
సురరాణులమించిన ॥నాగ॥ ౨ సరసీరుహాక్షులుతో మెల్లపుడు మేము
పరమానురాగమొందుచును । అరుదగమిట్టదొడ్డి పురినిలయుండగుపరమా,
త్ముని సంస్మరణచేయుచును ॥నాగ॥౩॥

ద్విపద.

కన్నియవినవె నిక్కముగమాయొక్క । విన్నపంబంత సవిస్తరంబుగనూ
విమలభాషలుగుల్క వినుపింతునేను । కమలజుడైనకశ్యపుడు మామామ
అత్తలువినము వ్వలందులోవలన ! గుత్తమరాలుకద్రూపుత్రులగుద్వి
త్రింశతిగుడుసు వృదేవరలుసప్త । వింశతిగురుమరుదలి: వీరిమధ్య
నవతరించిన కాళియాహి నాయకుడు । ధవుడు నాగేశ్వరుడు తండ్రిగారమ్మ
నవనీలవేణియెలనాగమాతల్లి । పల్లవారుణపాదపద్మలగువీరు
చల్లెంద్రునుమ్మ ఈచెంగలాక్షులారా । చెప్పనామనువిను మెయ్యనరుచర
చెప్పయీయింతి కుంకుమగంధియావ । దూటసుగంధియాతోయజవేణి

లగంధి యూపణతిసపుగంధి । నా పేరు మిడిదొడ్డి నాథునియొక్క
గల్గన పద్మగంధినోయమ్మా.

చెలికత్తెవాక్యం

శ్రీ రామామణులారా మీ చారిత్రంబెల్ల వింటిమి సముగ
తారతిగ మా సాధ్వీ చారిత్రంబెల్ల విన్నపము జేయగదే॥

నాగకన్యలవాక్యం

కీర్తన - అటతాళము.

చలజానేత్రి । నిసమన్మథ చంపూజా గాత్రి। లలిత కాంచనకాం
లరు కాంతుల కూడి ॥ చిలువ రాయనిసేవ సల్పుచునుందూము ॥జ॥౧॥
వధూటి । భూమిలో యెంను లేరు మా సాటి । వారిజాంతక లీల గేరుమో
ను । కస్తూరితిలకములు చెల్వొందువాల్తు నిత్య ॥జ॥ ౨॥ జలనీలవేణి
సముజ్జ్వలతామ్రకవాణి । చెలగి మా యుత్తమాంగంబు శాసనంబూలు
సహాందజేసి నిశ్చలముగాను ము । జ చే॥ జగతిలో పూసి । శ్రీమిట్ట
నగరివాసూ ॥ తొగరుతమ్ముల కాంతి నెగ కుమ జాలపాన యుగ్మము
వేడ్క గుపూజ జేతూము ॥జల ౪

కీర్తన.

కోమలి వినవె నేమాము దన్పక । ప్రేమతో రామామృత నామము
వలె ॥కో॥ ౧॥ చ॥ నాము లేక నిశ్చలముగ నామనమున । నిలిపి శ్రీనా

యశుని దలచితే మోక్షము నిజె ॥కో॥ ౨॥ పాటలగంధులతో ఆటాలాడుచును । పేటుగా రాఘవుని మాటికి వేడవలె ॥కో॥ ౩॥ దోషాములన్నిటిని త్రోసేభవాంతకుని । భాషాలెన్నిత్యాము విశేషమెనమ్మవలె॥ కో॥ ౪। మేలుగ రామదాసు నేలిన మిట్టాదొడ్డి । శ్రీలూని వాసుమది షాజాలు చేయావలె॥ కో॥ ౫.

రుధిరాక్షుడు రావడం దరువు - ఆదితాళము.

అక్షీణభుజవిక్రమ శ్రాఘ్ణోశసమరాగ్ని దక్షుడనేను రుధిరాక్షుడను రా అ॥ ౧॥ వీర్యావిహీపుని సర్వ కార్యములు నెరవేర్చి శౌర్యాడమేం సుధైర్యుడరా॥ అ॥ ౨॥ అష్టదిక్పాలక ప్రముష్టిమీరిన బాహు । నిష్టుడపరిపంథ నష్టుడరా ॥ అ॥ ౩॥ క్ష్వేళానలస్ఫుర జ్వాలాజాలము చే దిక్పాలులగెల్చె ధృతా శూరుడరా॥ అ॥ ౪॥ మిట్టాదొడ్డియను పట్ణేశ్వరు కరుణ బుట్టానుతించిన దిట్టనురా ॥అ॥ ౫॥

గీ॥ ద్వారపాలకి వినం ద్వారవిచిత్ర
మహీపులను కాళీయమహీంద్రు మంత్రియనగ
నొప్పివచ్చితినిటుయా మహోగ్రాంగేందు
డింటువచ్చును యెవరు నేడేగవలెరా॥

కాళీయుడు రావడము.

క॥ శ్రీగౌరీ హృదయేశ్వర సాగరతూణీరమాని సన్నుతలాభ
వ్యాగమసారమనోవాచాగోచరధాత్రిగిరి శాంతమహేశా॥

కీర్తన - ఆదితాళం.

కాళియాహివరేణ్యుడా । శానురకీర్తి పాళిశోభితగణ్యుడా । మేళంబుగనుబల్ కరాళనాలముఖ్యప । వాళమానేక ఫణాళిశోభిల్లగ ॥కా॥౧ దివిజులందరుజూడగా । కాకోదరవిహారంబు గొనియాడగా । వివిధప్రవీణ శ్లాఘనశౌర్యమునుగల్గి । భువనమందఖిల గాత్రవులుభీతిల్లగ॥ కాళి॥ ౨॥ శూలముద్గరప్రాణముగా । తోమరడిండివాల చంద్రహాసముగా । వాలాదిఘనశస్త్రజాలాముచేబూని । కాలకూటనాం కీలలుప్పతిలంగ ॥కాళి॥౩॥ పరమానురాగంబుగా తప్పకచిత్తవరజీవ జాతింబునా ।అరసెమిట్టాదొడ్డిపురిరామదాసాఖ్య వరదమిత్రుని పాద స్మరణగావించియు ॥ కా॥౪॥

సూత్రధారునివాక్యం

క॥ భీకరతేజములోలయది వాకరుచందముగ నిందువచ్చిన ఘనదర్వీకరమిారెవ్వరొకరుణాకరవినుపించనయ్య నానందముగన్॥

కాళియుని - ద్విపద

ద్వారపాలకవినర మద్వరప్రతాపంబు । సారెసారెకుమిారి జగతిచెన్నొందు

గావున మేటిదిగ్గజములబోలు । యీవరూధిని కూడియుండఁగాను
వచ్చితినింక పావకజ్వాలనైన । చొచ్చెక్రుంగి మచ్చికలుల్లసిల్ల
కపిభూమంధరసికాయముబట్టి । చిదిచిదజేతు విదితప్రకాశ
మానుడనై ధరామండలంబందు । నానేర్పు దెలుపకే నాశువివశమె
యిదిగాక శైరవెళ్ళి యిట్టిదొడ్డి । పదవమిత్రుని వేకి పరసదెర్పెద రా॥

కీర్తన - దరువు . ఆదితాళం.

రాజకాళియుఁధణిరాజా । రాజసేనసమరాళశారదవి । రాజకుందరు
చిరపవణుఁడను । రా॥ సూరాభయంకరప్రకాశ । మేరుధరచేరఘటిల్లగబో
రునజగములదూరి చరించెది ॥ రా॥ ధీమాశత్రునమూహాభీమా । రామదా
సుమొదరంజిల బ్రోచిన । భూమిశ్రీనిట్టిదొడ్డి పురిపదునెంచెటి ॥ రాజా॥

సూత్రధారునివాక్యం - సీసపద్యం.

దర్వీకరేంద్రనిత్యవినోదముగమీరు విహరింపుచున్నట్టి విషయమెద్దో
కమనీయముగనిమ్మ గా చిపోషించితద్దయు నోప్పుచున్న తలిదండ్రులెవరో
అఖిలప్రమోదంబులలరుమీతో బుట్టిప్రబలుచుంటె విలసిల్లు భ్రాతలెవరో
కడుభక్తి మీకు సత్కారంబులొనరించి వెలుగొందుచున్నట్టి వెలదులెవరో
రూఢిచెన్నొందు భూరివరూధిని ప్రభావమున [illegible] ప్రశస్తమ
హిమలెల్లయీసూచ [illegible] వి[illegible]చ మామకీనేకముగను॥

కాళీయునివాక్యం - ద్విపద

తప్పకవినవతద్దయునత్ప్రీతాభి । వర్ప్యసామర్థ్యములు దివ్యంబయ్యె వెలుగ
విష్ణుదైత్యారిసర్పకపనామ । కృష్ణాభసముఁ [illegible] లింబమ్ములోపి
తామహామునకై నాకనికమరీచి [illegible]
పునకుదక్షబ్రహ్మపుత్రికత్రిదశ । మునబహుసంతానములుగలిగెనందు
కద్రువయనుదక్షకన్యకే నంద్రదు । భద్రుడనంతను ప్రవరుడముల
తతివాసుకై రావతము తక్షకుండు । ధృతరాష్ట్రనమఫణీంద్రులు బట్టిరంచు
వాసుకీనాగత్రివంచోరగేంద్ర । భాసురవంశుతై ప్రబలిరనేక
భుజగేశులును శేషభోగిరాడ్మ్రొక । నిజకులంబున భూరి నివహామైనన్న
గాధిపులగలరు వారందరిలోన్నప । సాధుడనై నేను జగతిచెన్నొంది

కలిగిరత్నాకర ద్వీపంబునందు । గలచక్రికులకెల్ల కతనై పద్మ
పుటాలనుదీర నద్దధుమ్మున । భూపంచకమున సంతోషింపనిత్య
లసిగనుండు పృథ్వీమిట్టదొడ్డి పురిరామదాస ప్రభుని చాలదలచి॥

ద్వారపాలకుని వాక్యము

॥ పన్నగపతినీచరితము విన్నంతలో కర్ణములకు విందైతమది
వోక్స్నతము నామంబును తిన్నగవించగోరెనిపుడు తెల్పగదయ్యా॥

కాళీయుని వాక్యం - దరువు.

కుండలినంశాబ్ధి హింసకరుండనూ । మాన్యాంశసముదే దివ్యకాళి
ముండనూ । చండవిక్రమ దండ మండిత ఖంట నాన దోర్దండము డలుడ
ం॥ నిటలనయనోత్సాహ నదనుండనూ । సంఘటిత విజయుండనుదక
ండనూ । దెబ్బ విషపట పటల గటుల । చిటులు చిటి చిటుల బొబ్బ జే
మగల ॥కుం॥ ద్వంద్వ దరిపుచనను శౌర్యమానినుండను । భాసురరణాద్భుతభీమ
హాముండనూ । నరులను సురలతము చెరులకరులఖగ । వరులగిరు లధృతిదో
లజేయగల ॥కుం॥ వసుధమిట్టదొడ్డి పురిరాము దాసుని । మానసములో నెల
న్న శ్రీనివాసుని । అనిమేషిక వసతెన్నగ కొనరిపద ॥ కిసలయ ములుక ను
గానలదలంచెటి ॥కుం॥

కాళీయుని మంత్రి కొనియాడుట.

కీర్తన - చౌకతాళం.

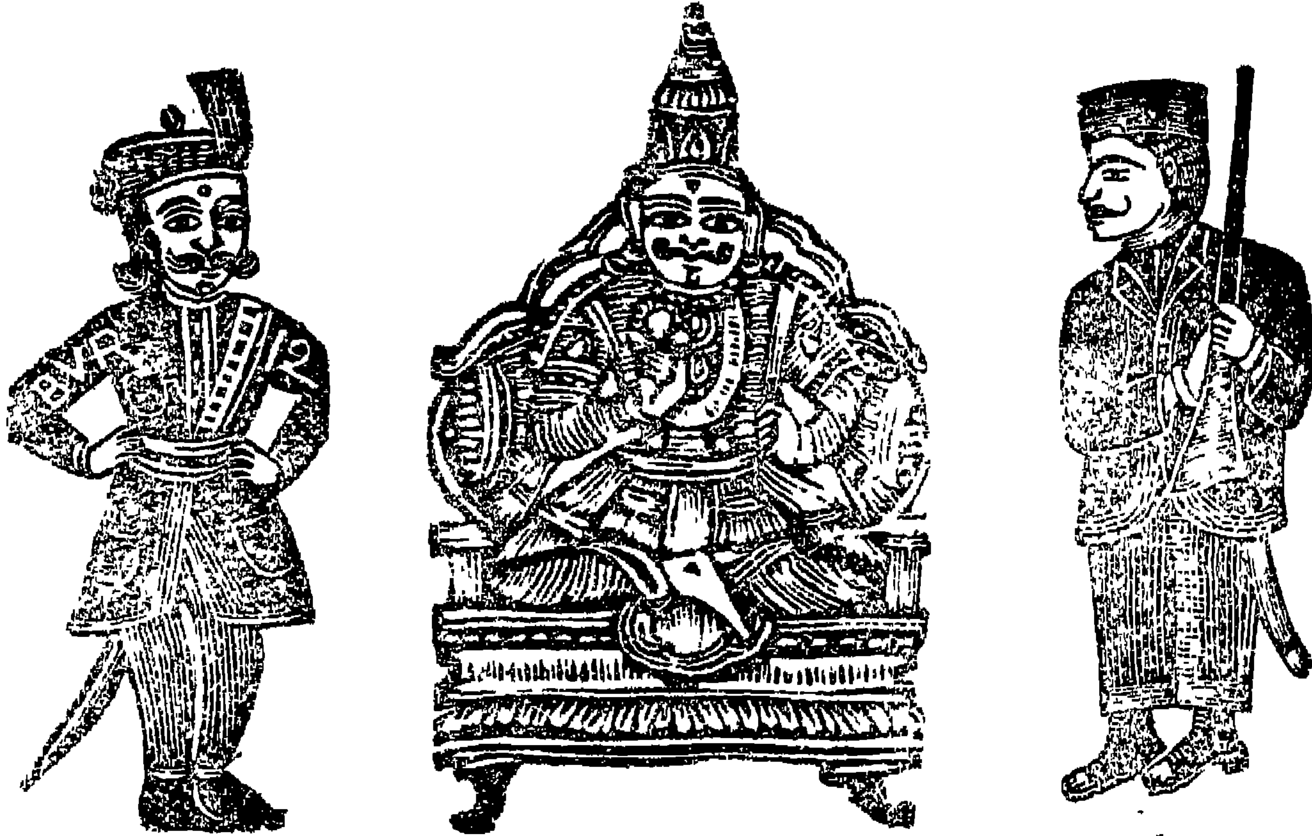
కాళియాఖ్య పరిపూర్ణ్య । కదనదాక్షిణ్య । వ్యాళవంశశ్వరేణ్య
ణవీరగణ్య ॥కా॥ సకలనూరలలామా । శాత్రిపభీమా । కుసుమారాకా
కాను । సుజనాభిరామా ॥కా॥ ధరమిట్టదొడ్డిపురి । ధాముని కోరి । స్మ
ణజేసెడిభూరి । శవినయచారీ ॥కా॥

కాళీయుని దరువు

కీర్తన — ఏకతాళం.

బిలేశ సోమప్రముఖ నా। సుమనోజ్జ్వలాభి సాంద్రసముద్రదరా । హాలహాలలో
కపటరానలమునన । కలారిచయములు గలిగింపజేసెడి ॥బి॥ సురాసురలక
ల ॥ భుజక్రౌర్యరాజయుయభిన్న । పరుండనై పణి వరూణోనిలతో డరత్నా

బి॥ సరోజాక్షులందు । స్మరసుందరుండవై యుందు। ధరామిట్టదొడ్డిపురిరా
మదాసు । శరణ్యునెద సంస్మరింపుచుండెడి ॥బి॥

మంత్రి సభచేయించుట
ఆటతాళం.

సభజేసికూర్చుండి। భోగీశదోసములన్నిటిచెండుడి । విభవంబుగను పుంగవేంద్రులాసక్తిచే। శుభశాసనములు భాసురముగజేయగ ॥సభ॥సుందరమణులాడగా । కాకోదర సందోహమునువేడగా । వందిమాగధశాస్త్రవాదిగాయకులంత . సందాడిగను తద్యశస్సుకీర్తించగ ॥సభ॥ హింతూలుగైసేయగనో । చామరుధీమతులెల్ల వేయగనూ । క్షితిమానవులు నీవిచిత్రంబుగనుచాల । నుతియించినుంచి కానుకలం దివ్వగదివ్వ ॥స॥ రామదాసుకునుభూరి । సవృఖ్యమొసంగె శ్రీమిట్టదొడ్డిపురి। హేమాంబసవుదయం బెలమితోనెలకొన్న । కోమలాంబుదవణు కోరినుతింపుచు ॥సభ॥

వ॥ అయ్యవసరంబున కాళియరాగుండు సింహాసనాసీనుండై మంత్రితో యేమనుచున్నాడు. దర్వువాదం.

కా—రుధిరాక్షువినరా । నెమ్మదిగాన రూఢిచేగసగా । అధిక తేజోవంతమ
మరలోకములలో । పృథుయశస్కుడనయ్యిపాలుపొందుచుంటిని॥

రు—కుధశేశధైర్య భాసురవీరగుణ్య ప్రచార్య । పిధువిరాజితకాయవేసు
కతోవిందు । విధమయ్యెదోనేడు విన్నవించుడివిందు॥

కా—యిలలోనాకెడిమి । బల్మికిమానవులు భీతిబొందమి । నలువొందవా
రి ప్రాణములుగా చుకొనంగ । చెలరేగి మనకేమిచ్చెదరో వారిచ్చువిరా

రు—బలువేడ్కతోను । దెల్పెదవ్యాఖ్యల మంతమాను । నెలకొక్కసారి
మానితభోజ్యములు మనకు । నెలనొప్పయొసగి దివ్యాత్ములై నుండిరి

కా—అవనీజనములుమనకొసగెభోజ్యా రెప్పణములు । సవినయంబుగమాకి
చ్చుటికి బంపకవాటి । నెవరనుభవింతురా విధమేర్పరించుమి॥

ర—కువలయమందు । మనలగాచుకో సారమిందు । ప్రవిమలంబుగనిచ్చు
భక్షాదులనువక్షి । ధన్వనికర్పించి తద్దయునొప్పుచున్నాము॥

కా—హీనవిచార । నీకపటంబు కేమనందురా । మానుగనాభూమాన్యత
లెల్లవుడు । నైనతేయుడు మెక్క వాడెవ్వడో తెల్పు॥

రు—నేనొక్కరుడనూ । గాకఖిలధరణీశులనందరునూ । పూనిమిట్టాడొట్టిఘూ
రిశౌరితురగముకు । దీనులై యిట్లువర్ధిల్లుచున్నారుసుమ్మి॥

క॥ జనులెల్లమనకునొసగెడి ఘనమైనయరెప్పణములు ఖగపతికినిమీ
రొనగూడియిచ్చెకారణ మనమానము లేక తెల్పుమా మంత్రియికన్॥

వ॥ అనిన మంత్రియేమనుచున్నాడు

క॥ ఉరగవరారెప్పణములు గురుమునకివకెట్లు యింతకాలముధరనీ
వరదుగ బ్రతుకున్నాడవా స్థిరముగ దెలియంగలేనేదిత్తములోనన్॥

కాళియునికి మంత్రికిని వాదము ఆదితాళం.

కా—ఓరిదురాభిచారమాను యీవాక్యములన్ని
ధారుణీతలమునందునేను । ధారుమీరు మొనగాడనుండగను
భోరుపక్షిసిబొగడనేటికిర ॥ఓరి॥

మ—దూరభారము తెలియకాను గర్వోక్తులిట్లు ।
సారెకుబలుకగానేలనూ । భూరిశౌర్యదర్పుడు యాశకుని
వీరునితోతగవిక వలదంటేను ॥దూ॥

కా—నన్నుమించినయట్టివాడ । పక్షంగంబునకుబల్
జ్వరంగంబునందువోడ । క్రన్ననము లోకంబుల నయినను
హాలాన్నతవిషతతినొంచి చేసెదను ॥లో॥

మ—పన్నాగధీశయిట్టులాడా | తగదుసీకన్న
ధన్యుడాపక్షిరాజుచూడా ! మున్నుబలారియమోఘవీర్యసం
పన్నతగెలచిన బాహుదయ ॥దూరభారము॥
శా—పాలివారిని పెంపుజేసి ॥ మాట్లాడకురనా
పాలిబలమెల్లగీసివేసి | చాలుచాలునీసాహసమెల్లక
రాళవాళబిదురంబుఃతీర్పొద॥వోరిమరాభిచారమాను॥
మ—గేలిసన్నిందువేగజేసి | చెడుకార్యము
దుశ్శీలాజేయకుమెదద్రోసి | లాలితమిట్టదొడ్డిప్రోలునివాసుని
లాలనార్వమునులక్ష్యపెట్టుమిక | దూరభారము॥

వ॥ అనినకాళియుండు నయనంబుల విస్ఫులింగంబు గురియ కోపోద్ధిపితమానసుండై యేమనుచున్నాడు

క॥ పగవారలనీగతి గొప్పగజేయుచునన్ను మానపరచితివిక న
మ్మగరాదునిన్ను సభలో తగదికపోపొమ్మిదుర్మదకృతజాలా॥

వ॥ అనిన మంత్రి యేమనుచున్నాడు.

క॥ ఒడయుడయధికనిలోకదు వడికంటకపుంచనలదు వలదంటెను చే
టుమగకదలచితివిక నీయెడనుండగరాదు జనియెదెయ్యడకైన॥

వ॥ అని సభామందిరంబునుండి వెడలిపోవుచున్న రక్షనయునునిం గనుంగొని నజ్జకుంజని కాళీయుండేమనుచున్నాడు.

కాళీయునికి మంత్రికి సంవాదం.

ఆదితాళం.

కా—యెందుబోయెదవుమంత్రీ యేమనంటిని । పంచి మాగధమిళింద బృంద
ముచే సందడిగలమన్మందిరంబుపీడి ॥యెం॥

మం—సందేహమేమిచాలుచాలు పోవయ్యా । ముందునీవుసదిమందిలోన
బహునిందపరచిన వగలొందె కాకుమరి ॥సం॥

కా—వైనతేయునితో చెలిమి వలదనవలదంటె మానసమునపలుమారుకల
గి సభలోన మమ్ములను రోసివేగయిక ॥యెం॥

మం—నీనేర్పు దెలసెనేనురానుపోవమ్మి । హీనభావమున పెడలుమనుచువ
గ బూనిపలికితుదబొంకనేమిటికి ॥సం॥

కా—నిన్ను యెడబాసి యిందుసిలువజాలను చిన్ననాటిపెనుచెలిమిదలుచక
నె నన్ను విడచి సందనంబుదాటియిక ॥యెం॥

మం—తిన్నాగమిట్టదొడ్డి దేవదేవుని సన్నుతించి విరసంబులేక తమసన్నిధా
నమునను జమదెంచితినోగి ॥సం॥

వ॥ ఇట్లుమంత్రి కాళియోరగునిచే నభిమంత్రితుండై గరుడునిచే
నాగేంద్రుండు చెడగలండని చింతించి అంతఃపురంబునకుంజని పద్మగంధితో
యేమనుచున్నాడు. దర్వు వాదం

కా—యింతివినవమ్మ సంతోషముగను
విన్నవింతు యీవిధమెల్ల శాంతిమీరగనూ ॥యిం॥

పద్మ—మంత్రివరయా వృత్తాంతక్రమమూ
నాథాపంతము దీరవంత దెల్పుము ॥మంత్రి॥

కా—నీదుపతితాత్మునినీతో కంటుదలచే
యిందుచేటుర్వీశులకే చేటురావలసె ॥యిం॥

పద్మ—వాదమేలయా వైనతేయునితో బూనె
పోదుగామంద్రులపతిధైర్యమతితో ॥మం॥

కా—మానవులోసంగె మాన్యాతకొరకు
మనసులోవైరముగలిగె లోలాక్షిదొరకు ॥యిం॥

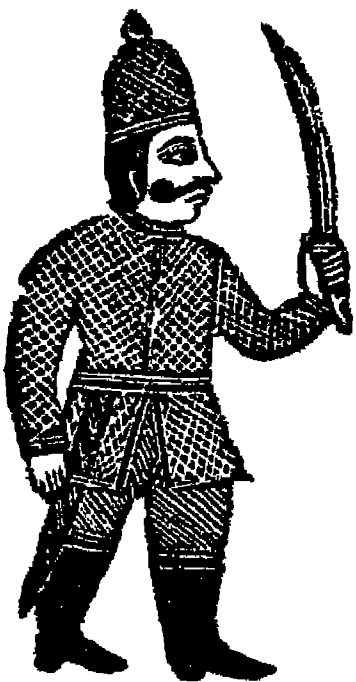
పద్మ—తానిటులఁజేయ తగదంచు వేడా
వేడ్కతో నీకు దెలుపాగదో చాగలేదా ॥మం॥

మం—యెన్నివిధములఁ నేదెల్పినాను
వినడూకిన్నియయిక యెంతని జెప్పుదునూ ॥యిం॥

పద్మ—వన్నూగను బ్రోవు పాహావినాశా
నేరామెన్నకుమని తల్తుమిట్టదొడ్డీశా ॥మం॥

వ॥ అని పద్మగంధి వధూమణులంగూడి సభామంటపంబునకుంజని భర్తతో వందనపూర్వకముగ యేమనుచున్నది.

క॥ వందనమయ్య మనోహర వందనము భుజంగవంశ వార్ధిహిమాంశా
వందనము హాలహాలాధర వందనము శరశ్చంద్రకుంద వర్ణఫణీశా॥

కాళియునికి పద్మగంధికి సంవాదం.

యూలలు

కా—ఇందీవరాక్షి నీమదిలో సందేహ మించుక లేక సుందరిముకేతెంచనేటికి
ఘనులుండగను యీదు రాదను నామీబోటికి ॥యిం॥

పద్మ—సందేంమరుచిగాంగా వినునా డెందామూలో
వినుతింపుచును యెందుబోయిన యేమితో చాదు
సత్యంబులేని సుందరుల కాలాటి మోసాము ॥సం॥

కా—తరుణినీవాడినమాట పరమధర్మోక్తులేకాని । గరితలును బెకడొందిరా
గానూ । రానేల నేడా కారణము దెలుపవే వేగనూ ॥యిం॥

—స్త్రుగేశఖగరాజుతో నీవరుడుగ నీకబూనియున్న। తెరగునేవివిరించా
దువచ్చితి । వచ్చినామదిలో వెరగుపడి శరణుజొచ్చితి॥
—చిగురాకుబోడి ఖగమెంత ముంగటికేగవాశించు యిపుడు। దిగులునీ
మదిజెందియున్నావు ననుగెల్చువారు జగతిలో లేరనుకొమ్మనీవూ।
—అతితెంబుగమిట్టదొడ్డి నగరిశౌరితోం రామనుతో। తనవృమీకల
యేలాగలిగెను వ్యాదమేశ్వలా యీతెరువనాకి దెలుపువేగాను॥

వ॥ అనిన భార్యతో భర్త యేమనుచున్నాడు॥

ద్విపదం.

ంగివింవెనిక్క మునుగ యీవార్త। పనిబూనినీకు యేర్పాటుగావింతు
లో యాధీరవరులెల్లనాడు। అసహాయవీర్యంబు కాత్మలో వెరచి
క్కసారి మానితభక్ష్యభోజ్య। ములుగాగబహుమాంసములు చెట్లక్రింద
గ వాటినన్నిటి దెచ్చినాను। శమభక్తి నిరతకరుమ్మ దుర్మలై భోగి
ంగరుమసికినిహారంబుగను। మననునభీతిల్లి గూరునచ్చుటయు
ంబెంసియిచ్చేడు పలగటంచు। వారిండిసినిగాన వసుధమిట్టదొడ్డి
లారితుగంగమైనట్టి। పక్షికినేనేంభయము మొందగలను॥

వ॥ అనిన పురుషునితో పద్మాముణి యేమనుచున్నది.

త్రిపుట తాళం.

భుజగాధిపవాసుపటినలె యాపన్నజంతికియొనగేటికవి। విజితమునిగా
వించాభోకువిు। గరుడునితో నీవు నిజముగనుకంపైతెగాకువిు।
—గజరాజయానా నాతో గజిబిజిని మాటాడనేల విజనాపతివియవల్లునూ
రణరంగమునను అజహరాదులను గెల్తును ॥గజ॥
శూరాధాముపవ్వరిలేని ఘోరావగయేలానీకూ। దూరాంభారము జూను
మీాయీావంతమెల్ల పారిపోగా విడనాడుము ॥భుజ॥
నారీధరలో నావంటిపిరులె దైవాలేక యీారీతిరాయముంను మా
బలవంతుడనై హోతీటుసిఘ్నమారకుండును ॥గజ॥
శాంశాబలవంతులతోటి పంతమాడుటతగదు శాంతామొది యీా
వ్యాసనూ యీాలేనిపోసివింతా నేబూజబాలనూ ॥భుజ॥

కా__యింతిమిట్టదొడ్డిపురి కంతుజనకునిసాక్షి చింతనెమ్మదిలో నొందక
గరుడనిపాలవహరియింతు కడుకీర్తి జెందాక ॥గజ॥

వ॥ అనినమనోహరునికి మంజులవాణీ యేమనుచున్నది.

సీ॥ వినవమమాత్మ్యంబు వినవయ్య ఫణిరాజపరగమూతంద్రి జెప్పంగవింటి
మల్లిశాసనముతద్దయుగల్గి జలధిలోగలనిమాదులను శీఘ్రమునుమ్రింగు
గజకూర్మముల రేను కంబునుయొక్కటబట్టి కుప్పించిప్రపూరము కెగసె
అఖిలనదుల పుక్కిటదుంచినవలుకిల్లార్చ సురయాత్రాహీనక్రకూత

గీ॥ దివిజపకుగెల్చ యమృతంబు తెచ్చిద్రాక
వేయునకొసంశి తనుగన్న వినుతభూరి
దాస్యమునుబాపె నిదిగాక ధైత్యభేద
సాహసంబయ్యె నతనితో వలదుకంటు.

పద్మగంధికి కాళీయునికి సంవాదం

ఆటతాళం.

ప__వలదువలదయ్యా భోగివర్యా । నావాక్యముమదిలో
దలపవెందుకు నీదుధైర్యా । బలవిరోధిదేగల కులిశాద్రుని
దొలగించిన వులుగురేకుతోలనగ ॥వలదు॥

కా__చెలియవే వేగయిందురాకు । పగతుని నాయెదుట
చెలగిపెంపెత్తుజేయబోకు । వదలువిణెముల దుమకులుగలపలుకులు
బలికితెనినుధూతములగూల్చెద ॥చెలియ॥

ప__శరణుకోపించ నేలానీవు సంగరమందు
యాగరుడా మందునిగెల్వలేవూ । వురగనికరముల పొరిగొనగను
హరి వలమువడిసె ఖగవరునితోటిపగ ॥వలదు॥

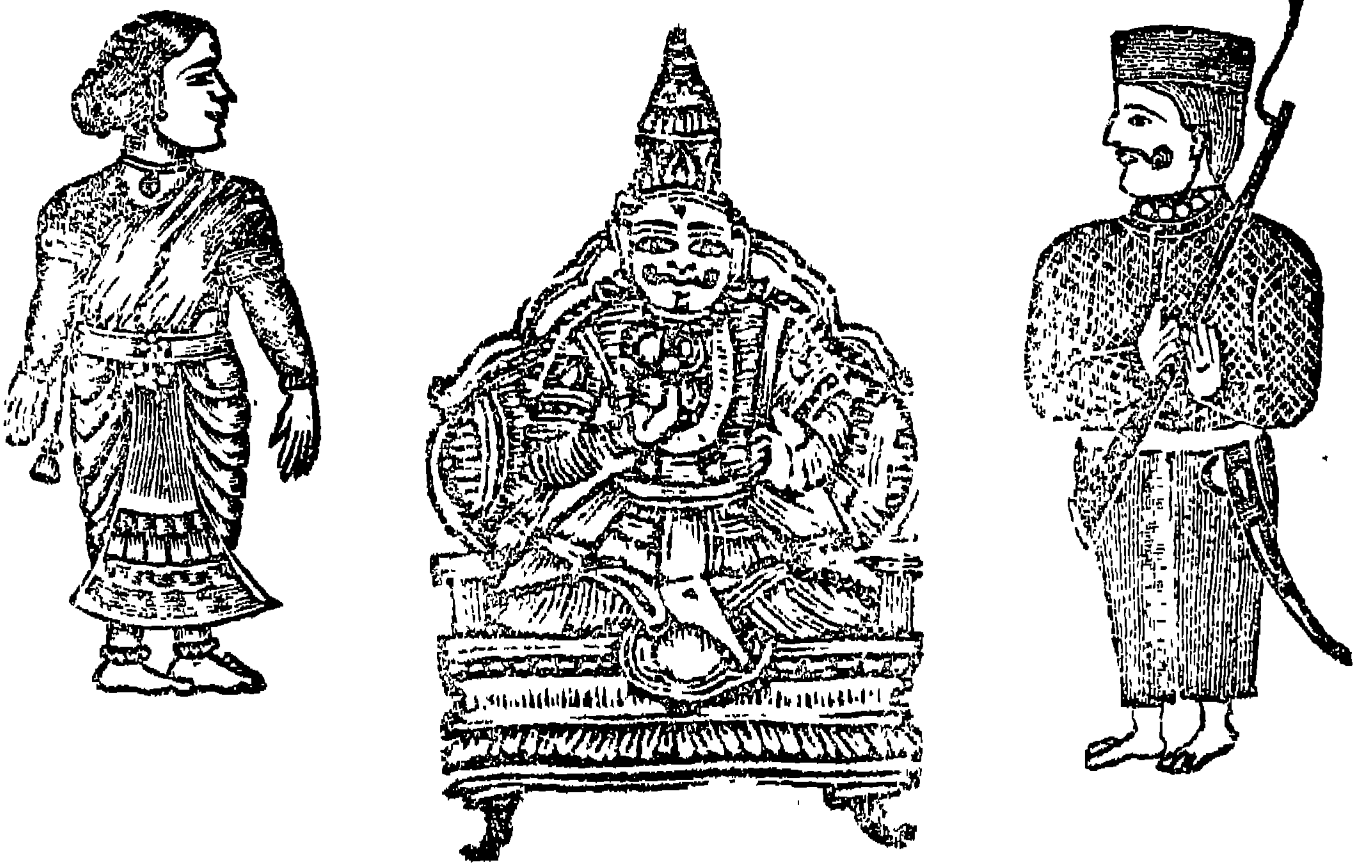
కా__తరుణినినునమ్మరాను తెలసె వయిరులబాగ జెటి
పరమారిరాలవంచుదెలసె ధరణిమిట్టాదొడ్డి
పురిహరితురగము । కొరకునిన్ను త్వరగబరిమూర్చెద ॥చెలియా॥

వ॥ ఇట్లుపన్నగేంద్రుండు యోషాభాషణంబులకు ధిఃకరించి మం
త్రితో నేమనుచున్నాడు.

॥ ఇదిమంత్రినన్నువంచన వెదలేకనుచేసిపరుని వినుతించెనుయీ
సుదతీ తగదిటనుండగ సదనము వెడలంగదోలించి చయ్యనరమ్మా

వ॥ ఇట్లు కాళీయుని యాజ్ఞ సిరసావహించి రుధిరాక్షుఁడు పద్మగంధి నేమనుచున్నాడు.

॥ తనమంకుతనకెపిమ్మట పనికామణి దెలుసుకొని వాదించకే నీ
అనుఁగుచెలులతోలంతిక మునకేగుమి పరుదుకోపమునుజేసెనగక

పద్మగంధికి కాళీయునికి మంత్రికి సంవాదం రూపకతాళం.

స్మ—చిలువశేషుకు మంత్రిశేకర నీతియు
పొలుపొందదెలిపిరా పొమ్మివేవేగ ॥చి॥
—సకలలోపాయనములలకు నాధిపునికిచ్చి
ప్రకటితంబుగ మేలు బడయూడిరాజా ॥సక॥
—వికటాత్మనీవెంత విన్నవించినగాని
వొకసారికయిననే నొప్పనీమాట ॥విక॥
—వెలదిరోనేనెట్లు విన్నవించినగాని
అలపన్నగేశ్వరు డాలకించాడు ॥వెల॥
స్మ—తిగదన్నపనులు జేయగరాదందురుబుధులు
నగుబాటుగాబోకు నామాటవినుడి॥

కా—మగువానిను మదిలోనన్నుగ రాదు పోపొమ్మి
ఖగరాజుననిలోన ఖండించగలనూ॥
పద్మ—మంత్రియింకొకసారి మనుధీశునకుసీతి
మంత్రించిరిపుతో పగమాన్పుడిప్పుడూ
మ—బలవంతుతో భూరి చలము జేయుట హాని
గలదంద్రునామనవి కరుణించుడికనూ॥
కా—యిలలోననుబోలుఘనుడెందు లేడనుకొమ్మసుధిరాత్మ
పులుగురాయనితోటి పోరుసెంతరా॥
మ—శ్రీమిట్టదొడ్డిపురి స్వామిసాక్షిగనేను
సీమనోహరుడు పీడింతిపోదలచే॥

వ॥ అని మంత్రివాక్యంబులువిని పద్మగంధి పొడయటొపంబడ ని తెరంగెరింగి వయస్యలతో స్వకీయ గృహంబునకుజనియె కాళియుడుశోగి తాత్మునితో యేమనుచున్నాడు.

గీ॥ రక్తలోచన మనకువల్లవులు వెరచి
యిచ్చుమాన్యతలాపక్షికివకనాకు
దెచ్చియివ్వడి వాటికయి తిరిగివాడు
వచ్చితెను గూల్తుయనితోన వయిరమూని॥

వ॥ అనిన తాత్ముండు వృక్షంబులక్రింద గోపకునిచేనుంచబడిన భక్ష్యలేహ్యాది భోజనంబుదెచ్చియిచ్చిన మహామద పిశాచగ్రస్తుండైన కాళియుడు గ్రహింపుచుండెనంత॥

గరుత్మంతుడు రావటం.
దరువు - కీర్తన.

సంతోషమునచక్రి చెంతనున్న సువీర్యవంతుడా। నేగరుత్మంతుడరా॥ ౧॥ మున్నుపయోధిలో నున్ననిషాదులనెన్నిమ్రింగినను ప్రసన్నుడరా॥ ౨॥ చెచ్చరచనిదంతికచ్ఛపములనోట । గ్రుచ్చిభక్షించిన స్వచ్ఛుడరా ॥౩॥ జంభాంతకునిచేతి దంభోళికెదరివి । జృంభించనట్టి దోస్తంభుడరా ।౪॥ రామదాసునేలే శ్రీమిట్టదొడ్డిశు ప్రేమయెగొన్నలలాముడరా ॥సం॥ ౫॥

సూత్రధారివాక్యం

క॥ దిక్కరులు భయంబొందగ రెక్కలువిదళించినంత రీతుంబుననే
డక్కనజాలివిచ్చేసిన పక్కికులశ్రేష్ఠి నీప్రభావముజెప్పుమా॥

గరుత్మంతుని వాక్యం.

సీ॥ ద్వారపాలకవినర దామోదరునిబొడ్డు తమ్మిలోబొడిమె పద్మభవసూతి
ఆపద్మజునిపుత్రుడగు మరీచి ఋషి తామహాత్ము కశ్యపబ్రహ్మమజ్జనకుడు
దక్షప్రజాపతిసుతామణియగు వినుతాదేవినాకునుగన్న తల్లిపంక
జాతాప్తునకుమిగుల సారథ్యమునుజేసి రూఢికెక్కినయపూరుడుభ్రాత

గీ॥ సురవరునినభతోన పూజ్యుండనయ్యె
మాత్రుదాస్యవిముక్తి ధీమంతునయ్యె
ఆదినారాయణుని వాహనంబునయ్యె
దనరునాపేరువిను గరుత్మంతుడనురా॥

దరువు. కీర్తన.

ఖగేంద్రుడను వినురా। రిపుకరి మృగేంద్రుడనురా। నగారిపురిని లోనగాకొడకను। అగోచరామృతము గాంచి తెచ్చిన ॥ఖగేం॥ నరుల్ విను తిసల్ప। ఖచరామరుల్ బూరికొల్ప। ధరాధరులజిజి రాదిప్పించెరాంబ రమునకెగరాజిమ్మగల ॥ఖ॥ బిలేశయుంబులనూ। ఘుటియులోనలింపుజేసెద నూ। చలంబుమదిరంజిలంగ సప్తాబులనోట వ్రక్కలించివయచిన ॥ఖగేం॥ నిరతంబుగను। మిట్టదొడ్డిపురంబు లోపలను। స్థిరానందమొందిరామదా సుకు। వరంబొసగె యుండిరేనుడలచెటి ॥ఖగేం॥

మంత్రికొనియాడుట కీర్తన.

పక్షికులాబ్ధిసుధాకరం। నాగభక్ష దేదీప్యప్రభాకరం। అక్షీణబలనీ నరక్షరక్షసమూహా। శిక్షకారుణ్య కటాక్షవీక్షణదివ్య ॥ప॥ వినుతవధూమ ణీనందన। భూరివినయనిషాదాళిగంధనం। అనగప్రమోద పావనపావకజ్వా లలను జల్లార్చిన భక్తావనభూరివిక్రమ ॥ప॥ శ్రీమిట్టదొడ్డిశువాహనం। చి లుకరామదాసా నందజీవనం హేమదరాధర సోమసియామక స్థేమమహా మృదు నామకృపాధి ॥పక్షి॥

గరుత్మంతుని వాక్యం.

గీ॥ వినరధీమంత రవణకద్వీపమందు
సర్పములునాకు భయమొందిజనులుతమకు
యిచ్చుమాన్యతలెల్ల నాకివ్వగలరు
గాన జనిమెదనటకు శీఘ్రముగనిపుడు॥

వ॥ అని పతత్రివరుండు రత్నాకర ద్వీపంబునకుంజని పన్నగంబుల తో యేమనుచున్నాడు.

గరుత్మతునికి సర్పములకు సంవాదం

గరు——పన్నగంబులార ప్రాభృతములువేగ దెండి వేసుకోండి.
సర్ప——పన్నగవిను పక్షిపాలభోజ్యములిందు లేవు మమ్ముబ్రోవు.
గరు——యిందులేకవాటి నెనరనుభవించిరికోరి తెల్పురోరి.
సర్ప——కంధిగంభీర మాకాళీయుండుపహరించెను వేవేగాను.
గరు——కాళిమోరను జేలగర్వించి యీలాగుబూనె నీతిమానె.
సర్ప——బాలార్క తేజ యాకంతమెయ్యదో మాకుయేమితెల్పునుస్వామి
గరు——క్రూరాత్ముడగువాని క్రొవ్వడగించకమానా ధాత్రిలోనా.
సర్ప——ధారుణిమిట్టదొడ్డి ధామ డెగతి మాకుశీరా కీర్తిజాలా.

వ॥ అనిన ద్విజివ్హాగంబులకు పతంగరుం డేమనుచున్నాడు.

గీ॥ పాపలారనాదు ప్రాభృతంబులుగొన్న
కాళియుండుయెచట గలడొనాకు

విన్నవించుచుంపుడు వినిపించరేని మీ
గర్వమణచివేతు కరుణమాని.

వ॥ అనిన భుజంగమ్ముబుటు భయకోపిత మానమానసులై గద్గదస్వ
రంబున నంగలింపుచుటుల విహాగేంద్రునితో యేమనుచున్నారు.

క॥ ఆయ్యా దేవరవాక్యము లియ్యెడవిని భయము దోచెనెడ కాళియుడ
కాయ్యములో వసించుచును చయ్యనవినియమ్ము బ్రోవు సగుణవిచార

వ॥ అనిన విహంగాధిపుడు కాళియునివద్దికింజని యేమనుచున్నాడు.

పంచచామరం

గరు—మరాభిచారనీప్రబల్ మదోగ్రకారివయ్యునా
అరిప్రాణంబులుగా విదారణంబొనర్చి మెక్కుయే
తేరంగునిల్చి యుంటివో మతదియ్య భూరిశౌర్యముగా
తరంగజేతుజూడు పెద్దధైర్యముగా చెలంగగ

వ॥ అనిన విహంగభర్తతో భుజంగభర్త యేమనుచున్నాడు.

పంచచామరము.

కా—ఎవ్వడవురనీవు నేడనేక గర్వమొందుచుగా
దవ్వునుండ కేలయిట్లు దర్పమానసుండవై
చివ్వజేయలేక బల్ వచించనేలరోరినీ
క్రొవ్వడంతుచూడు నేవకుంఠితప్రపదుండనై ॥

వ॥ అనిన నాగేంద్రునకు నాగభక్షకుండేమనుచున్నాడు.

గరుత్మంతునకు కాళియునకు సంవాదం.

ఆదితాళం

గరు—పురగానిసుబరిమూర్చలేక నేమాన
నెమ్మదిలోపల నా తెరగు దెలియక నున్నావారౌరా
సురగరుడాప్సరసలగయున శీకకరవాలంబుల గొరికిధరిణీ ॥పు॥

కా—గరుడాపోరాడుదమిటు రారమ్మి భయమొందక
నాబల్ కరలాఘవంబు జూచుకొమ్మి । నిరతముగలవరు
గిరబలమొనవగ । నెరుకల మరిమరితరిగివేసెదను ॥గరు॥

గరు__త్వరగనీకన్నులకు మదమెక్కి గర్వాంధుడవై
మత్సరవిందు చయములన్నిటిమెక్కి । పరిపరివిధములమొరగితేనవ
సుందరమున జెడయెటకురకినతురుముచు ॥పుర॥

కా__నరులూమాకొసగె యక్షప్రణములు । శ్రీకుబ్జసామ్మయే
కరణిమొనగితి నీభక్ష్యములూ । పురహరవిధిసుర
వరులెఱకరిగిన । గరళందనములగరత్త్రంతునను ॥గరు॥

గరు__దురితానీసరివారలు గనలేవా । అందరికన్నా బల్
బిరుసుగలవాడా ననుకున్నాన । తెరలుకామికదారికితివిర
జిరజిరద్రిప్పుచు సరరరవర చెవులల ॥పుర॥

కా__సరిరానీమహిమలు దెలిసెనుగాని । శ్రీమిట్టాదొడ్డిపుర శౌరి
హాయనావేనలమీని । కరముదుగ యుటకరుదెంచెదమద
వెరచిమరల జనకకుర బోమార్చెద ॥గరు॥

వ॥ ఇట్లు శిథిలఫణావళుండై కాళియుండు ఖగేంద్రునకోడలి తా త్యురణనిండేర్చకని॥

క॥ వినుతాసుతనీవిశ్వాదు కనలుచునేనోడిపోనుగాని యిచట ము
ఘ్ధనసేనలగొనివచ్చియుఅనిసల్పెద యింకనిట్టు మంతటదనుకన్॥

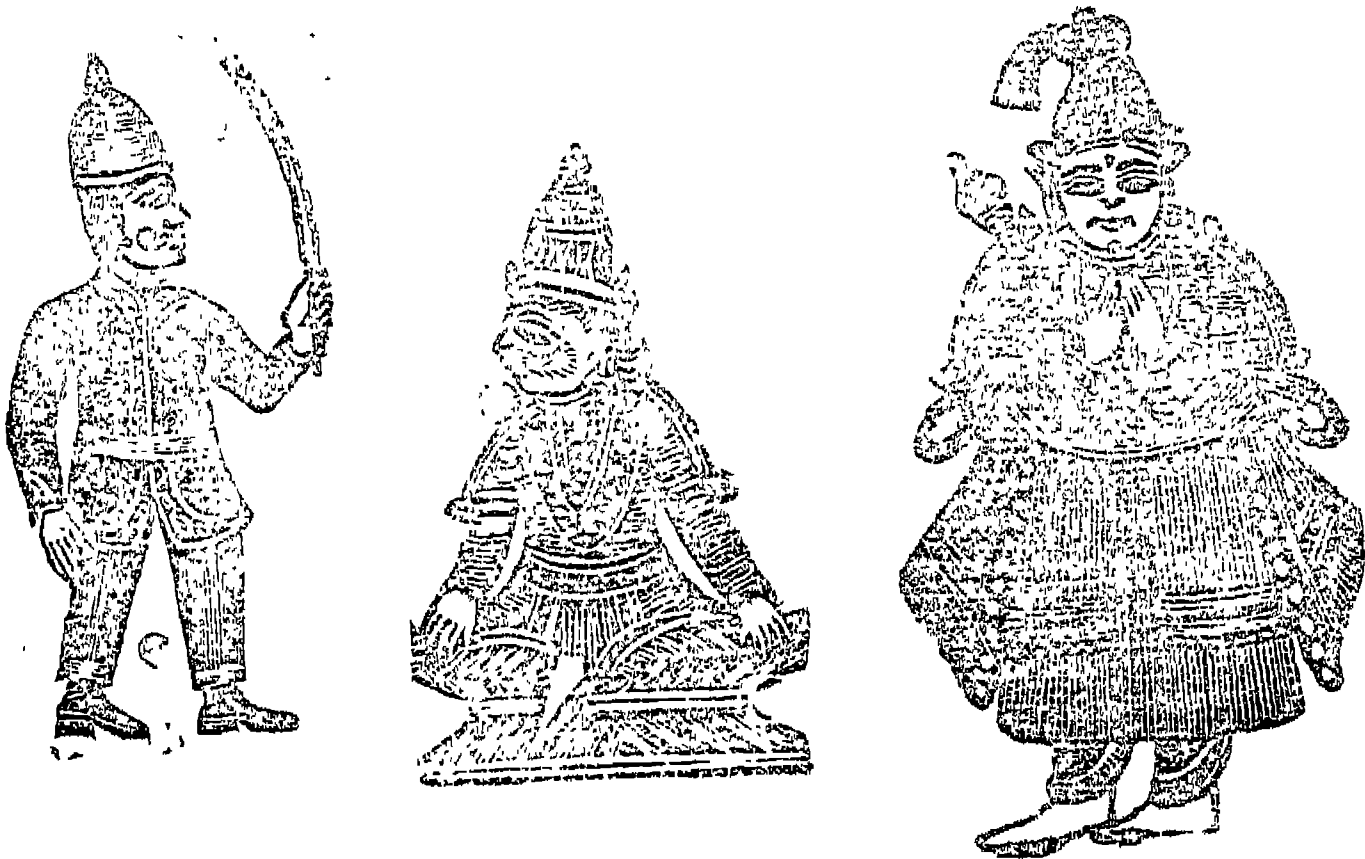
వ॥ ఇట్లు కాళియుండు బలుకంబడు మిథ్యాపౌరుషంబు నిజంబు గాదలంచి ధర్మయుద్ధపరాయణుండుగాన గరుత్మంతుండు అటులనే సేనా సమేతుండవై రమ్మనిపొమ్మనిన దండశూకుండు వల్లెయని తొందరపడుచు బ్రతుకుజీవమా యనుకొంచు స్వకీయమందిరంబునకుంజని మంత్రిని రావించి మంత్రితో నేమనుచున్నాడు.

గీ॥ మంత్రివరనీవుదెలిపినమాటలెల్ల వినయముగవినక నేనెంతో విఱ్ఱవీగి
పతగవర్యుతో నేపోరి బ్రతికివచ్చితినియికనెట్లు యావలివిధంబు॥

వ॥ అనిన మంత్రి యేమనుచున్నాడు.

గీ॥ భోగివరపక్షిపతికిప్రాభృతముఎల్ల
మున్నుయిచ్చిన మాడ్కినీమ్మగనొసంగి
ప్రాణములుగాచికొమ్మనె బహులగతులును
దూరితిరియిట్లగుట కేమిదోచదిపుడు

కాళీయునికి మంత్రికి సంవాదం ఆటతాళం.

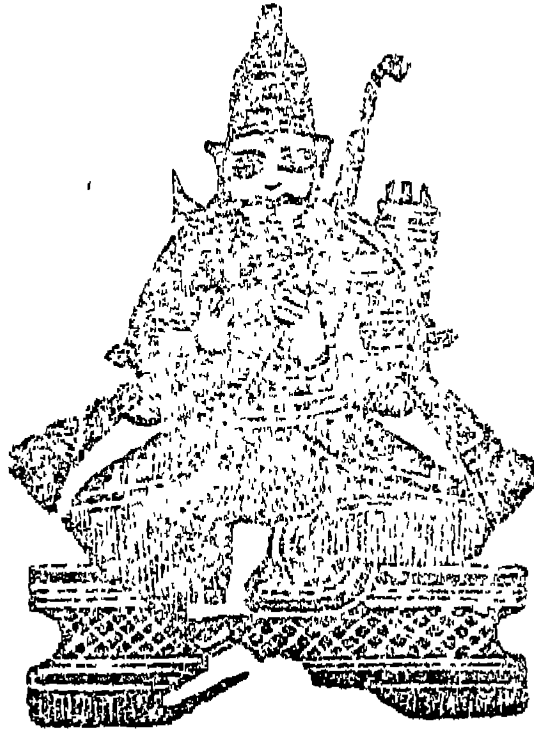

కా — యేమిసేతు నేనిప్పుడు ధీమంతా । యేమిదో చాదు వినవో యీవింతా
మ — ఆమహానీయు నసిలో యేరిశి । తామునించి [illegible] గము జేసినాడూ॥
కా — పక్కిరేడు నకో సము కోర్వ్యకించు । దక్కి నస్తి సుదర్శనగాకముందూ
మ — వుక్కిమిగిలి దేహము నిమీరసివ్రా । గ్రక్కున నా మెట్టుగడిలి వచ్చినావు
కా — [illegible] నికి సకలగూడి అయ్యెడె తునని । పోనరు నేబ్బోంకి వాదగి వచ్చితిని
మ — మొనలతో మల్లి మఖ్యానికడకు । జనసి వద్దనగ జనినీవు చెడకూ॥
కా — యింతమునుటివా నే తెంచిద్రుంచు । యెంతబోదు నాకికవిన్న వించు
మ — పోంగ [illegible] । [illegible]॥
కా — వొప్పుగను [illegible] మెమొనేడూ।
తప్పకను దెల్పి దయను [illegible] చూడూ.
మ — మెప్పుగను [illegible] వాను । గొప్పండుదు [illegible] యేమి దెలుసు

వ॥ అని [illegible] మంత్రిశేఖరునకు భోగిశేకరుండేమనుచున్నాడు.

గీ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

మంత్రికి కాళియునికి సంవాదం.

కందార్థములు.

మ—పురగాధిప నీమదిపరి । పరిగతులనుజిక్కి దుఃఖపడనేలయ్యగో । చర
వాతగలనువినుమా । గరుడు జొరగానిస్థలము ॥దర్వు॥ గలదో
క్కచోటా అదియొకరికి దెలియరాదాటా । అలజంబు ద్వీపమంద
లరుకాళిందిపై । వలిని హేంతకభూరి వైభవంబగుమడుగు ॥గల॥
కా—రుధిరేక్షణ సప్తపయో । నిధులనుగోని వుక్కలించు నేరుపుగలదో
ర్విధుడై వయట్టి కైటభ। మధుహరతురగముకుచిన్న ॥దర్వు॥మడుగన
యెంతా । పక్షికిజొరబడరానివింతా । పుడమిలోయదియట్లుబుంగు
చుండెదాని । పుడియాలోదెలుపుమి ఖగరాజునకుచిన్న ॥మడు॥
మ—మనుసౌబరిమునియా । ఘనమడుగున తపముజేయగను ఖగపతియం
దునగల్లుమత్స్యములకను । గొనిమెసగినజూచివానిని ॥దర్వు॥ కో
పింపుచూనూ । విపతికినిఘోర శాపమిచ్చేనూ । వోపక్షివర మళ్ళీ
యొకతేపై నీమడుగు । దాపుజేరితీవేని తలవ్రయ్యలౌనంచు ॥కో॥
కా—ఓమంత్రివర్యనీవుప । మేమునిపోగడంగవచ్చుయిపుడానదికి । కాముజ
నవలెనంతిక హోమూ। యమునను సేగి॥దర్వు॥యిక నాదుసుతులాదో
డ్కొనిరమ్మ యకలంకమతులా । ప్రకటామిత్రాదొడ్డి పోరివాసుం
డయిన । వికచాబ్జనయానూని వినుతిజేయుచునీవు ॥యిక॥

వ॥ అప్పుడు నల్లకంటి నాగకన్యలకద్దికిఁజని యేమనుచున్నాఁడు.

గీ॥ కలికి వినవమ్మ శరజాతగంధి నీవు । చెల్లియాలఁగూడుకొని మహిశ్రేష్ఠుడందు
త్వరితముగ రమ్మటంచు మోదముగ నవ్వు । దోలె రారమ్మ సంశయంబేల నేను

వ॥ అనిన సోదరులతోఁగూడి పద్మగంధి పతియొద్దకుఁజని యేమనుచున్నది.

పద్మగంధికి కాళియునికి సంవాదం

పద్మ— వురగేశ మమ్మిందుకొరకు యీసభలోకి
పరగబిలచితిరో యేర్పరచు మ్రొక్కెదనేను ॥వుర॥

కా— తరళాక్షి నీమాట దలుపాకె నేపక్షి
వరునిచే జెడి బ్రతికి వచ్చితి యిప్పుడు ॥తరు॥

పద్మ— యిలలో ప్రాణేశ నీకెట్టి యాయాసము
గలిగెనిప్పుడు తాళగలనె మ్మదిలోన॥

కా— నెలత యిదిగాక నేనిటనిల్వగానోప
పులుగు రేడుతో భీతిపొడమె నింతకుముందు

పద్మ— యిందునుండక మీరు యెందుబోయెదరయ్య
సందేహమును లేక సరగూన జెల్పుమీ॥

కా— యిందీవరాక్షి కాళింద్రప్రసాదినితీర
మందుగల మడుగులోనుందా మెల్లప్పుడు॥

పద్మ— వినుతాత్మజుండందు వెదుకుచు రాలేడ
మంమందు నీవట్లు మరియోచించగనేల॥

కా— వనితమిట్టదొడ్డి పురివరుని వాహనమందు
ముని శాపమునుగూర్చి మొనసిరా వెరచును॥

వ॥ అనిభార్యలకు యామడుగువృత్తాంతమంత సవిస్తరంబుగ తెలియపరచి వారినొడంబరచి మంత్రితో యేమనుచున్నాడు.

గీ॥ మంత్రివరసంశయంబేల మంజుగాత్రి మణులతోఁగూడి కాళింది మడుగుకిపుడు
జనగవలెసుమ్మ తడవైతె శకువరుడున గాగలడు గానమదిని బ్బరంబుదోఁచె

వ॥ అని గాళీయుడు పుత్రమిత్రకళత్రామాత్యులతో రమణకద్వీపం

బును విడచి కాళింగమడుగొచ్చి యమ్మడుగులో మిక్కిలివిషంబుగ్రక్కి సకలజంతు భ్రష్టుండయి యుండెనంత, అక్కడనైన తేయుండు కాళియుని మృషత్వంబెరింగి యేమనుచున్నాడు.

క॥ ఇచ్చటనిలువక కాళియు డెచ్చగభయమొంది సేళలన్నిటిఁగూర్చి
వచ్చెదననిపోయెను యెటు విచ్చేసెనో తెలుపుడా హివితతినిజముగన్॥

వ॥ అని పన్నగులతో కాళియునిమద్యాక్రమంబున కచ్చెరువందికో పమనస్కుడై.

దరువు ఆదితాళం

దరాచారుడెందరిగెను। వానితెరంగైతెగు తెలియంగనూ।దురంబులోనిర్భరుండయ్యెను। ద్వరూధినిలచెచ్చెరం దెత్తువన ॥ద॥ పరాక్రమముగలదో రావని। దబ్బరలాడి ముందరీపని। మెరుంగకనునా....రెన్వణంబులు సరానగొనితును పరాజితుందయె ॥దు॥ ధరామిట్టదొడ్డి పురంబున। భాసుర భక్తమందిరంబున। నిరంతరము వెనయు రాఘవేంద్రుని। స్మరింపుచునువిష ధరు న్వాదికెగను ॥బురా॥

వ॥ అని గరుడామంతుడు నిజనివాసంబునకుజనియె.

యశోదదేవి రావటం.

క॥ శ్రీకమలామణివాసది నాకరకులభూష వాసవార్చితసుమన
శ్లోగదయాసాగరహరి రాకేందుని బాస్కరాము రాజలలామా॥

కీర్తన - ఆటతాళం.

శ్రీరమాహృదయాబ్జ భృంగా శ్రీసీతారామా। సద్విచారసాగర గర్వభంగా శ్రీసీతారామా ॥శ్రీర॥ చక్రశూనుతుపారవిక్ర శ్రీసీతారామా భూమిచక్రపాలన కంజనేత్ర శ్రీసీతారామా ॥శ్రీర॥ రావణాగర్వహరాదిత శ్రీసీతారామా। దేవదేవదీనవిశేష భూరి శ్రీసీతారామా ॥శ్రీర॥ శ్రీమిట్టదొడ్డి ప్రోలువాసా శ్రీసీతారామా। చిబుకరామదాస మనోవిలాసా శ్రీసీతారామా ॥శ్రీరామా॥

సూత్రదారివాక్యం

క॥ ఇందీవరాక్షులెల్లను ముందర వెనువెంటరాగ ముదములరగ నీ
విందేగుదెంచినిలచిన సుందరివెవరమ్మమాకు సొంపుతొజెప్పుమా॥

యశోదవాక్యం ద్విపద

కన్నియవినవె నిక్కముగ మాటొక్క । విన్నపంబెల్ల వేవేగ దెల్పెదను
త్రిదశాలయమునాటి దేదీప్యమొంది । పదపడి వెలయు రేపల్లెమాప్రోలు
ఆపురంబేప్రొద్దు ఆనందముగను । కాపాడుచుండేటి ఘనుడునందుండు
మన్మనోహరుడు సామాజరాజయాన । సన్మునివంద్యుండు సద్గుణాఢ్యుండు
చిన్నిముద్దులుగుల్కి చెలరేగుభాసు । రోన్నతుండయినకృష్ణుడుయస్మదీయ
గారాబముననేను గనిపెంచినట్టి । చారుసుకుమారుండు జగతిలోపలను
బాలుపొందుమిట్టదొడ్డిపురివాసునెపుడు । దలచుచుండెయశోదదేవినమ్మ

చెలికత్తెలవాక్యం

క॥ శరజాయతాక్షినందుని ♦ తరుణీమణివోటమేలుదనరగవింటి
తెరవెళ్లినీదుమహిమలు ♦ సరగునవినుపించవమ్మ సంశయమేలా

యశోదాదేవి తెరవెడలుకీర్తన ఆదితాళం.

వనితా తెర వెడలివచ్చెదనూ । మునుకొనిశాంతసమోదము మాప్రియము
వినయవివేకము వెలయగసభలో । ననుప్రసిద్ధికెక్కి । మించినఘనులకెల్ల
మొక్కి । నేనుదినమునుమనమునపెనువింటిపద । వనజయుగంబులువినుతిజే

సియుటు ॥వనితా॥ సరసిజాక్షులందరూను । సకేసారెయనివేడుచూను । విరతకుసుమపన్నీరుమేనమరి । మరిమగిజల్లుచుమణిభూషణములు సరగునసవరించా । సురఖేచరులుమింటగాంచా । పరివరివిధములవరునిమహాత్మ్యము తరుణులకునుకరమరుదుగదెలుపుచు ।వనితా॥ కామితార్థములనుమీరాకిలికి కాంచనకాంతులూరా । రామదాసాఖ్యశరణ్యుడయ్యెధర । శ్రీమిట్టదొడ్డిపురిజేరి చెలంగిన ।భూమిజాతిపతినిఘనతర క్షేమ యోగతలిని ।సామజవరదుని హేమకిరీటుని । నామమెపుడుమదినియుపరిచియుటు ॥వనితా॥

సీ॥ శ్రీమదకరలక్ష్మికరుండగు రామచంద్రుని పాదకంజాతములను
నమ్మికౌండిన్యసాన్వయముకీరాజన కూరిమిగలసత్కుమారుడైన
కూచనయామహాగుణునిసిద్ధలక్ష్మణి అధికసుశీలరామాంబయనుగు
కాయజుండఖిలభాగవతాగ్ర్యపాదసేవాస్తుడగురామదాసుశౌరి

గీ॥ హృదయమునజేరి పలికించువిధముబలికె
కాలియోరగుమర్ధనగానయింగు
తప్పులుండినదిద్దివాత్సల్యముగను
బ్రోవుడనివందనము జేసెబుధులువినుడి.

చెలికత్తెవాక్యం.

క॥ గొల్లవధూతిలకములతో ఫుల్లాసముగలిగిమిగులనొప్పించేటిమా
తల్లినీపేరెయ్యదో అల్లనవినుపించువిందుమానందముగన్॥

కీర్తన-ఆదితాళం.

జీవితాక్షివినవోయమ్మా । నా పేరుయశోదాదేవి యందు రెముద్దుగుమ్మా ।భూవలయములోనావిభునకధికద । త్రాసదాసముగసేవలుజేసెటి॥ జీవ॥ యెక్కువసక్తిగలిగిపతులా । దైవంబనుకొనికడుమ్రొక్కిపూజింపుచుండెసతులా । కక్కజమగుచేర్పుకన్నయ్యదశ । దిక్కులుపూజింపుచుండెసతులా । కక్కజమగుచేర్పుకన్నయ్యదశ దిక్కులందుపెంపెక్కిచెలంగేటి ॥జీవ॥ బృందావనమందుభోగ్యముగనూ । విహరింపుచునుకాళిందితీరముయోగ్యముగను । నందాహ్వయగోవిందపతికిజయ మందవ్రతములింబొందసలిపెటి ॥జీవ॥ శ్రీమిట్టాదొడ్డిపారిలోనా । నివసించినట్టిసీతారా

ములవేడ్కతోనూ కోమలజలదాశ్యామజితేయుని రామయనుచుహరినా
మముఁదలచెటి ॥జీవ॥

చెలికత్తెలవాక్యం

క॥ చతురాస్యునితననాభీ । శతపత్రమునందుగన్న జగధీశుడుయే
గతిప్రేతవంశమునసీ । సుతుడై జన్మించెదెల్పుసుదతిలలామా॥

యశోదవాక్యం ద్విపద.

మతిగల్గివినవమ్మమాయొక్క పూర్వ । స్థితివేడుకలుమీఱజెప్పెదానీకు
మున్నుద్రోణుఁడనే ముఖ్యనకేను । పన్నగధరయనూ పత్నినినయ్యి
నుండఁగయొకనాఁడు నాయ్యవపద్మ । జుండువమ్ములజేరి సన్వక్కచుబలికె
వినుముద్రోణుఁడనీవు విశ్వంభరమున । వనితతోమనుజుండవై పుట్టుమనుచు
విన్నవించినయంత వెరఁగొందిప్రియుడు । క్రన్ననబలికె నక్కమలజుతోడ
దేవదేవయాజ్ఞ తెరగునమేము । భూవలయమునందు బుట్టెదముగాని
వనజనాభునినాదు వంశంబులోన । తనయునిగాగతద్దయువరంబొసగు
మనినయాగాకయనియంబుజాసనుడు । జనినపిమ్మటద్రోణసకలాత్ముఁడికను
నందుడై పుట్టె నేనతనికిముద్దు । సుందరినై తి యశోదయనుపేర
నదిగాకమావంశమందు కృష్ణుండునయ్యెనిరతంబురక్షించునేముద్దుగుమ్మా

వ॥ అని వెండియు. కీర్తన - త్రిపుటతాళం

సరసిజాక్షివినవె శౌరిచరితమెల్ల తెలిపెద । పరమమోగ్యమయిన కీర్తిధరణియందునిలిపెదా ॥సర॥ పూతనయనువాని గూల్చెభూతలమున శకటుని । ఘాతజేసిదునిమె సుడిగాలిసోకునికటుల ॥సర॥ అంబుజాక్షులెల్ల విస్మయంబుజెందికాంచనూ। కంబుదారిమద్దిపాదపంబులనుయుడంచెను॥సర॥ వత్సబకాసురునిజంపి వత్సలముఁనుబ్రోచె కడుసత్యలోక వరునిమహిమ నుత్సజింపజేసెను ॥సర॥ ధరణిమిట్టదొడ్డి రామదాసు నాదరించెను । నిరతము మాయింట లక్ష్మీకరముగావసియించెనూ ॥సర॥

క॥ కందుపలువినుడీనాప్రియ । నందనుడెందేగినాఁడొ నయమలరగయా
బృందావనంబునవెతకియు పొందుగదోడ్తెండి ప్రొద్దుబోవకమున్నా॥

వ॥ అనినగోపికలు శ్రీకృష్ణమూర్తి యన్వేషింపుచుండిరంత.

శ్రీకృష్ణమూర్తి రావటం

కీర్తన - అటతాళం.

శ్రీరాణిహృత్ఫుల్ల నీరజాతమరంద । సారంగవరుడా నేవినరా । సద్వి చారుడవై నేడు గనరా । శ్రీరాణిహృత్ఫుల్ల నీరజాతమరంద ॥సారంగ॥శ్రీరా॥ గొల్లభామల మెల్లమెల్ల బోధించి తెల్లిబిల్లిగ ముచ్చటాడుచు । యిందు అరుదెంచితి మురళి బాడుచు ॥శ్రీ॥ నెమ్మిపించము పైడిసొమ్ములు శోభిల్లక న్నొనివెన్న చెబూనియు । వేడుకతో నుందునుర క్షీరమానియు ॥శ్రీ॥ భూబాధలు గాగ యాదవకులమందు । ప్రాబల్యము గజనన మొందితి సకలపాపములను బట్టిచెండితి ॥శ్రీ॥ భాసురమిట్టదొడ్డి వాసుడనై రామదాసునేలు కృష్ణదేవుడ నద్విలాసదాసులకు సంజీవుడ ॥శ్రీరా॥

మ॥ ఒకపార్శ్వంబున సుందరీమణులు బల్వొయ్యారముల్ జూపగం
ధకచోరావళులెల్ల బూయుచును పద్మదృగ్యుగన్వేడ వే
రొకభాగంబున జవ్వనాంగనలు తదోల్లాసముల్ గల్గి పా
యక మోహంబున కౌగలించగ సునిత్యానందినై వచ్చితిన్॥

తెరవెళ్ళేకీర్తన - అదితాళం

బాలకృష్ణుడరా । వెన్నలుగల గోపాలకృష్ణుడనురా । పాలు వెన్న దగ్గ గ్రోలినేడువసి । బాలులగూడి సులీలతో నాడెడి ॥బా॥ సుందరులతో కొ

ళిందితటిస్థలి । యందుజేరిపశువుందలకాచిన ॥బాల॥ రామదాసునకు క్షేమ
మొసంగుచు । భూమిశ్రీమిట్టదొడ్డి పురిలోనసించిన ॥బాల॥

వ॥ ద్వారపాలా అహోస్వామి.

ద్విపద.

వినరద్వారకనాడు వృత్తాంతమంత । అనుమానపడక నీకంత జెప్పెదను
పాలుపొందుగ వైకుంఠ పురమందిరమున । వెలయుచున్నాడిఈవిశ్వంభరోగ
భారంబుదీర్ప తప్పకయాదవాఖ్య । యాదూడవంశాబ్ధి జాంకుచెన్నొంది
నీరజదృష్టిమాడ్కి నెగడుచున్నట్టి । నారాయణుడనేను నయమొప్పగన్న
తల్లియశోదనంద ఐగ్గుజుడుతండ్రి । తెల్లముగరోహిణీదేవి పెద్దతల్లి
అన్నబలమూర్తి మేనత్త రాధికయు । అన్నయమాయనెన్నగమిట్టదొడ్డి
పురిరామదాసునెప్పుడు భూరివేడ్క । బాగరక్షించె గోపాలదేవుడరా॥

కీర్తన - ఆదితాళం.

శ్రీకృష్ణదేవుడను త్రిలోకనాయకుడాను । కేకిబర్హాంచిత వివేకమా
నసుడనేను గాకిమలజంపినాకిసురేంద్రాది । వాకరవినుతసికారుడబల్ ॥శ్రీ॥
శ్రీ॥ సారసలోచనుడ విశాలవక్షుడరోరి । దీనప్రత్యక్షుడను దితేయశిక్షుడ
రోరి తారాహారడిండీరశారదప టీకకీర్తి విస్తారయుతుడబల్ ॥శ్రీ॥ భానుశశి
నేత్రుడాను సుపాళిచరిత్రుడాను । ఏనగణజైత్రుడాబ్జభవస్తుత్యశ్రుతుడాను ।దీ
ననముదయాదీనధళితనం । తానభూరుహనిధానప్రదుడబల్ ॥శ్రీ॥ శ్రీమిట్ట
దొడ్డీశు రామనివాసుడనూ । దామోదరుండు రామదాసవిలాసుడను కామ
సన్నిభావిరామసలలాసశోభితనిరామయుడనుబల్ ॥శ్రీకృ॥

సూత్రధారివాక్యం.

క॥ శరదిందువదన కేవల పగమాత్ముడవయ్యెగొల్ల భామలతోయా
కరుణివివరించుట కెత్తరిశంశయముపుడుదోచె తగదెల్పగదే॥

కృష్ణుని వాక్యం సీసార్థములు.

వినరసుదిరనీవెదయందుగల సంశయము దీర్తుముఖ్యుడు నేయ్యమునుగ
మున్ను అంబుజాసనపుత్రుడగు విశ్వవసుకర్మి సుతుడు మునిధర్మ దస్సు
నిమహోగ్ర యాభీలమునకువెడచి యనుదులందరు సాధకసకేరి కొంచవె

యుగతులఁజెప్ప వినిదయామతిగల్గి విశ్వంభరములోన దశరథునకు జన్మించితి తాటకవనిలోన విశిఖాగముగ్రుంచితి కుశికావ్రతపాత్రికుని భూరిజ జన్మమెల్ల వశలీలామోఘ ప్రజ్ఞావతుఁడనై ప్రోచితిని ॥విన॥

అహల్యశాపంబు అవలీలగను బాపిధూర్జటివిల్లుమెత్తి గన్నన విరచియు వసుమతితనయ నుద్వాహమాడి జమదగ్నివిచిత్ర సత్వముహరించి జనకుని శాసనంబున వధూమణిసౌమిత్రితో వనస్థలికినేగి గుహునేలికనై కైకయికొమరునకుపాదుకలు వేవేగమేనొసగియు చిత్రకూటమున బలువయిన మోదామొసగియు చెలగవిరాధునిగూల్చి తాలుపకాకాసురుగర్వ కాలలో నదిర్చి తాపసులకు దత్తాభయముబాపి ॥కలు॥

మరిదండకాటవిమధ్యజరియించిగౌతమనదిపొంత పర్ణగృహమున నివసించి మౌనుండ నిఖిలమానులునాదు రూపులావణ్యాది రోచులెల్లవీక్షింపుచును మహివిభ్రాంతిచిత్తులై కడుభక్తితోడనుగారవించి రాఘవనిను గూడి రమియించనేరనిజన్మమెత్తగనేటికి తపమేలాయి దెబల్ సన్మార్గమగుమాపోటికి మన్మథక్రీడలచే మానునిశమెల్లదీర్చి చిన్మయాకారుని లో జేర్చుకోవయ్యవేరే ॥జన్మ॥

అనివారు చేణిదివ్యయమునలపై తమపాలతటములుమోపివందనము జేయు యత్తాపసులపై దయాళుండనై వారువినఘుగంభీర విహితమృదుల భామలతోడ తప్పనియ భయంబొసంగి మిమ్ముయిపుడు యంగీరించ తగదుము దరవచ్చు ద్వాపరయుగమందు భూభారమణచబుట్టియు గోపికలై వీరుశోభిల్లగను చేపట్టియు ఈబారమునమా స్మరుని క్షోభలన్నిటినిదీర్చి నాభిప్రాయము తగతుగమోక్షంబు నొసంగనేను ॥బూభార॥

పరమిట్లొసంగి రావణునిచెలియను భంగపరచి కరదూషణులపరిహరించి మారీచునొంచిశబరిని రక్షించివాలినిబరిమార్చి సుగ్రీవునేలిశరధిబంధించి దశగ్రీవునొంచి లంకవిభీషణునకు నేలగనొసంగిసాకేతపురిజేరి జగతియేకాదశవేలవత్సరంబునేలియు కృష్ణుడనై దుష్కృతాళిసంహారిపాలియు శైలాగరానుదానునాలోకించి మెట్టచొడ్డి ప్రాంతంలోవెలసి భక్తజాలమానందమొందు ॥వేల॥

మంత్రికొనియాడుట కీర్తన.

వందనమిదె వారిజనయన । కుందరదనకాకోదరశయనా ॥వం॥ శ్రీధర తులసీదళమాలా । రాధాప్రియదర్పణకపోలా ॥వం॥ తాపసవినుతమృదుచరణా । గోపాలకరక్షణ కులాభరణా ॥వం॥ పూతనమద భూధరకులిశ పాతకహరసుర పామృతకలిశా ॥వం॥ భూమిమిట్టదొడ్డి సౌధవిహారా । రామదాస యారాధితకారా ॥వందన॥

వ॥ ఆసమయంబున వృద్ధవుండు యశోదాపంపు వచ్చి వెన్నునితో యేమనుచున్నాడు.

వృద్ధవునికి కృష్ణునికి సంవాదం.
ఆటతాళం.

వృద్ధ—చిన్నదొరశౌరి విన్నవించెదనొక
విన్నపముగలదు ననుమన్ననగావించియు ॥చిన్ని॥
కృ—పన్నుగనుగోపాల ధన్యమతిగల్గినాకు
క్రన్ననాయాపాతకాయు తిన్నగను దెలుపవోయి ॥పన్ను॥
వృద్ధ—నెమ్మిపురిదారినిను సమ్మతియుగలిగినేను
రమ్మనియశోదా దేవిమమ్ములనుదోలించెను ॥చిన్ని॥
కృ—అమ్మనను యెందుకొరకిమ్ముగను రమ్మనియె
క్రమ్మరవచించరోయి నెమ్మదిలోనీతిమీర ॥పన్ను॥
వృద్ధ—జీమూతసమాంగహరి దామోదర శౌరికృష్ణ
స్వామియావారణమాకు యేమొకని తెలియదాయ ॥చిన్ని॥
కృ—భూమిమిట్టాదొడ్డిపురి హేమమాలయందునేను
క్షేమతోవసించియుట కేమారకనువచ్చెదను ॥పన్ను॥

వ॥ అని గోవిందుడు గోపబాలులంగూడి జననిసదనంబునకుబోవుచున్న సమయంబున యశోదాదేవి యెదురుగావచ్చి యేమనుచున్నది.

యశోదకు కృష్ణుని సంవాదం ఆదితాళం

యశో—రారానాచిన్నమొలుకా । నారామచిలుకా
చారుముఖకాంతిగులుకా । ముత్తియములొలుకా

రాకరారనుకువూరసుందరాకార మూర్తిబంగారుకొండయిట్లు॥రా॥

కృ—నేరానుపోవేతల్లి। నెనరూపాలవెల్లి
భూరితరకల్పవల్లి మదిలోరంజిల్లి కారుణీకదశరీరుడ వనసరి
వారలలోనను వేరుపరచితివి ॥నేను॥

య—బాలానిన్నట్లుదూరా। పలుకలేదూరా చాలుకోపమేమీర
కలహంసమయూర। పాలునెయ్యిగరిడీలు జున్ను
రుచిబోలుసర్కరయు(గోలనొసంగెద ॥రార॥

కృ—ఆలాగెవచ్చెదనూ అతివేడుకతోను
చాలానీకరుణాబూనుసరెసరెయౌనగాను। మేటుగమిట్టాదొడ్డి
ప్రోలులోయూశ్రిత। జాలములునుకరుణాలవాలమున ॥నే॥

వ॥ అనిన యశోదయేమనుచున్నది.

గీ॥ అలుగ నేటికినాతండ్రిఅవనియందు
నిన్నుజూడనినేతాళనిమిషమయిన
పంతములుమానిరమ్మిగోపాలబాలు
లెల్లముదమొందిలాలింతునిన్నుపుత్రా॥

వ॥ అని కరంబులుజాచి దగ్గరజేర్చుకొని చిబుకంబుదువ్వి శిరంబు మూర్కొని మధురాహారంబులొసంగిన మెసంగి జననితో తనయుండేమనుచున్నాడు.

క॥ అమ్మానను యిప్పుడు శ్రీ। ఘుముగ బిలిపించినట్టి కారణమేమో
సమ్మతిగను దెల్పుడి నిక్కముగ నేనాటలాడగా బోదునికన్॥

యశోదకు కృష్ణునకు సంవాదం

ఆటతాళం.

య—యెందుబోయెదవురబాలకా। నూదమొందిదెల్పర సత్కపోలకా
కృ—అందాముగనుఆటలాడగా। బోదుసుందారిమణులెల్లా చూడగా॥అ॥
య—బాలమణులతోటియూటాలూ
నాడచాలువ్రూర్పుడయూమూడలూ ॥యెను॥
కృ—లాలితగతినన్నిట్టులా।నన్నుగేలిచేసితివోతుడాయెట్లులా। అందము॥

యింపూరి కొంతల మోసమూ । జేసినవటసి వెందుకోనము ॥యెం॥
వారినిట్లుజేస్తివి । యెవరు వేవేగ జెప్పిరేజననీ।అందముగ ఆటలాడగ॥
యింతకుముందూ గోపికలూ । లేకయింత జెప్పిరి గాగోపికలు ॥యె॥
యింతులు జెప్పినా బోధలూ । వినియింతలో జేయాకు బాధలు॥యింద॥
దానికేమివచ్చెనూ । స్త్రీలబాధముతేచాలా హెచ్చెను ॥యెం॥
నిలో గొల్లభామలూ । గొట్టించదలచిరేనితో లేములూ ॥యింద॥
గారిమాటకు యివ్వాళనూ । నిన్ను అరడిపెట్టగా చాలనూ ॥యెం॥
రుణిమిట్టదొడ్డిపురములోన । కోరినేజేతువిహారమూ యందమున॥
॥ యనినపుత్రునితో మాత్రుయేమనుచున్నది.
వినిపించినబల్ నీతులుయాలించి వేగనీనుకుమారా
లములో గోడొంగను చేతులునాకెట్లువచ్చు జెప్పరనీవే॥
॥ యన యమ్మ వచనంబులకు నమ్మతించికృష్ణుడేమనుచున్నాడు.

తల్లికొడుకుల సంవాదం.

నని నీదయనాయందు చాలగలిగి
డనేబోదు సెలవివ్వు మతిరయమున
ార్మినుతనీమదిలో యిట్లుకొర్కెగలిగి
ంటె జనివేగమేరమ్మ వుచితముగను॥
॥ అనిన జనని యనుమతివడసి ముకుందుడు గోవింద సందోహం
బృందావనంబున యెటువలె అడుచున్నాడు.

కృష్ణునికి గోపాలులకు సంవాదం.

ఆటతాళం.

ాలాడుదమూ । నేటుగమురళి పాటబాడుదమూ ।సాటివారలకన్న
టిపీరనితలచి । బోటిదాటులు మాటిమాటికి వేడగ ॥ఆ॥
టకచేలా । నవరత్నకిరీట గోపాలా।పాటిగమీరలివ్వోటచెల్పి
మంచి । మాతప్పకివేడ్కతోటి సేవింతుము॥
తమునేనూ । మనలోకులందరుమెచ్చగాను మెరుగరు పెడిబొంగ
ము లాడెనిందు । నరగూసరండి భూసురకీర్తి రాజిల్ల॥

గోపి—కరివేల్పు । బాలురిరీతిచరియింపుచు। మఱియిందునాఁడ దేవరకున్యా
యముకాదు । పరగయచ్చటికేయిన యరిగియాడుట మేలు॥
కృ—యందముగను । యిప్పుడు మనమందరమును యెందుబోదము వేగ
యిందువాక్యచూడ్పడి । సందేహముగలిగి తొందరపడనేల
గోపి—సుందారాకారా । శ్రీమిట్టాదొడ్డి మందిరాధారా పొంకుమీరఁగ
నూ కాళిందిచేరవచ్చేను । బృందములతో నాడుకుందామెల్లప్పుడు॥

వ॥ యును గోపాలుల సల్లాపంబులకు వినోదించిజనార్దనుండు మగు డిగొల్లలతో యేమనుచున్నాడు.

కృష్ణునికి గోపాలులకును సంవాదము

కృసీ॥గోపాలసుతులార గోవులుండేయమునతటముకుబోదాముత్వరితముగను
గో—ముజ్జాకుమనమిప్పుడందుబోయితెనేదు జననికోపించునిశ్చయముగాను
కృ—అస్మదీయాంబ యేమనజాలదిక నీరాదుచింతజేయకరండి శీఘ్రముగను
గో—యచటికేగితేదాహామూకలిచేజిక్కి గలమా చొక్కుచులిదిగట్టితెమ్ము
కృగీ॥ యిట్టులయ్యితె మాయమ్మ కేర్పరింతు
గో—కృష్ణయేమ్మమరిదెల్ప కుండినుమ్మి
కృ—వొనరుదప్పక నేచల్ల లొడపితెత్తు
గో—దేవతగవాయపొండి చల్దియులుదెండి॥

వ॥ అనిన నల్లనయ్య వల్లెయని తల్లివద్దికిఁ జని యేమనుచున్నాఁడు.

కృష్ణునకు యశోదకు సంవాదం ఆదితాళం.

కృ—ననుగన్నతల్లి । దయజూడనెనేడుఘనకల్పవల్లి । అనవరతమునినుమన
ములోనకడు । వినుతిజేతునా మనవి గనివినవె ॥నను॥
య—వనజాతనేత్రా । వరగుణసాంద్ర ఘననీలగాత్రా । మునుకొనినీమన
మునగలకోరిక । తనయజనని వినుమనివినుపించర ॥వన॥
కృ—అతివేడ్కతోనూ । నాసరివారలను జతగూడినేను । సతతముగనురవి
సుతనదికడపశు । తతినిగాయ నిజమతితొజనిమెద
య—సుతనీవుచాలా । కానసమునకుజనిబల్పితజెంచనేలా । ప్రతిదినమును
ప్రజలతోనాడుచుయిట । యితరకాంక్షలతులితముగవదలక ॥వన॥

కృ—పరివారంతా । జనిమెవరట నేమపగమూభిశాంతా । సుర వీరమణికి
స్ఫురభూషణములు ।దొరయవాగలత్తో సరిగెదనిప్పుడు ॥నను॥
యు—మురళీవిలోలా । తగదూయీమాట శరగంది పాలా । ధరమిట్టదొడ్డి
వరునిసాక్షిపరి । పరివిధముల యీకరణిబలుకను ॥నను॥

కృష్ణునికి యశోదకు సంవాదం కందార్థములు

కృ—వోయమ్మ నేడునానరి । పాియవుగోపకులగూడి పశువుల నెల్లగా ।గా
యగబోదలచితి । యీయెడ తడమకను సెలవు ॥దర్వు॥ యివ్వవె
నాకు ।|మొక్కెదనీకు యెలమిపరాకు । పుష్ప బంతులచేత బూని
కానసమున । నవ్విక్రీడలనలిపి నరుదెంచెదనుయాజ్ఞ ॥యివ్వ॥
య—నందముగనునఖిలాసుర । బృందంబులచేతనొచ్చి బుగులొందితివిం।
కెందుకు యీచేష్టలుమన । మందదనదల చెదవునీవు ॥దర్వు॥ మరు
వాగా బుద్ధి । నీకెవరుజెప్పిరిరా యీబుద్ది । పంగమీతండ్రి కేర్పతె
నెమ్మదిలోన । నెరగొందుచుండును విపినాపేక్షలుమాని ॥మరు॥
కృ—జననీవినుమిప్పుడురిషు।జనములకుభయంబునొందజాలనునుమిమ్మా।జన
కుడనాజాగ్రతవిని । ఘనమగు సంతోషమొంద ॥దర్వు॥ గలడేమో
యమ్మా । సంశయమొంద వలదేమాయమ్మా । యి లోనసిట్లు
కొండలమొందచేటికి । బలదేవుడైనవ్యాకులమొందకనుమెచ్చ ॥గల॥
య—చిన్నికుమారకమరిమె । న్నెన్నివిధంబులనా విన్నవించినవినునా।యు
న్నమహామోదంబున । కన్నులగనకున్న తాళ ।దర్వు॥గలనక్షణమైన
యీమంకుచేతలు పద్మనయనా । వలనొప్పవిడచి భూతలమిట్టదొడ్డి
పురి సిలయునీవైమనుమ్మల బ్రోవుమికవిడువ ॥గలనా॥
వ॥ వెండియు

కృష్ణునకు యశోదకు సంవాదం.

కృ—అమ్మకరుణజూడు । తెగదమ్మ తడవునేను
సమ్మతముగ నిన్నుగొలతు జగతిలోనాతోడు ॥అమ్మ॥
య—తమ్మకంటిమేలా । హృదయమ్ముకోనచాలా
నమ్మవేమినాదుమాట నయగుణాలవాలా ॥తమ్మ॥

కృ—కన్నతల్లినాకు ॥ నగవిన్ని దెల్పరాకూ
పొన్నవనముఁజూడనిపుడె పోదునేపరాకూ ॥అమ్మ॥
య—చిన్ని బాలబోధా ॥ వినకున్న నవనిమీదా
వెన్నలారగించిపొమ్మి వేగనుప్రసాదా ॥తమ్మి॥
కృ—యిందుగుడువనమ్మా ॥ ముద మొందిపాలుగుడిమ్మా
సందియంబులేక పెరుగు చద్దిగట్టవమ్మా ॥అమ్మ॥
య—సుందరాంగచాలు ఆటలందు మరగివాలు
అందమలరగ్రోల వేమనంప చాలుచాలు ॥తమ్మి॥
కృ—జాలిలేకనీవుతడవేల జేసెదావు
మాకిపుడు గలిగిచలిది మరియు గట్టలేవూ ॥అమ్మ
య—బాలకృష్ణధారా ॥ చద్దులఁగట్టితిరా
భూమితలములో మిట్టదొడ్డి నగరిసాధికిపుడుబోరా ॥ తమ్మి
వ॥ అని యశోద చద్దిమూటలనలె గట్టుచున్నది.
గీ॥ తేటమీగడపెరుగు తియ్యనై నజున్ను చవులదేరువెన్న శర్కరయును
కలయజేర్చిప్రూరగాయ తొక్కులుబెట్టి చద్దిగట్టితిపట్టరాజలజనయనా॥

కృష్ణునివాక్యవి.

క॥ తల్లినీవిప్పుడు వర్ధిల్లనుకుమారయనుచు దీవనలొసగియు
అల్లంబనుపవె గోగణ మెల్లనునేగాచివత్తు యిందరిలోనన్॥
వ॥ అని యశోద కుమారునకు ఆశీర్వచనమొసంగి కృష్ణునితోనున్ను గోపాలకులతోనున్ను యేమనుచున్నది.

యశోదకు కృష్ణునకు గోపాలకులకు సంవాదం ఆటతాళం.

య—నాపెన్నిధానమా నను గన్న తండ్రిగోపాలులతో నాడుకొనిమళ్ళిరండి
కృ—ప్రాపైనదీనాకాజ్ఞ జడపి గోవులనూ
సాఫల్యమునగాచి జననివచ్చెదనూ ॥ప్రా॥
య—మీరుబాలకులార ప్రేమతోపోండి
మారంగనాడించి మరలదోడ్తెండి ॥మీరు॥
గో—సారసనేత్రి మీశౌరితోమేము
బోరూనజని ప్రొద్దుబిచ్చి వచ్చెము ॥సా॥

లోదనుజులు గలరుకుమారా
నసంబునధీరు మరువబోకురా ॥దా॥
న్న కార్యముకాకతీరాదు ॥ప్రా॥
నేర్పుకొలది మిన్ననతోటిబోదు ॥పా॥
వదోచకమిూరు దూరంబుబాటి
ండి వెలదులతోటి ॥నా॥
వుమిట్టదొడ్డి పురినాయకుండు
గలిగెనుమాకు దిగులొందకుండ ॥బో॥

ఆసమయంబున తల్లియనుమతిపడసి కృష్ణుడు గోపాలబృందము
వనంబునపశువులుదోలుచు గోపాలకులతో యేసునుచున్నాడు

కీర్తన, ఆదితాళం.

డిగోపాలుల్లెల్లనూ । యమునాతటమునకు మర్లుండి గోవులామే
ండజేసియిట నుండదగదుపశు । తండములకుమొక మెండదగిలి
డనడుగలకొండసారవల । దండజేరెపిత్రృణ మండలమునకు ॥రం
ల్లపై నెక్కియూ । తియ్యనిపండ్లన్ని భోరునదెచ్చిమెక్కియూ॥
నుల దూరితేనియబు।గోరిజుర్రుచునుపారిభీములపై । జేరినేరుపు
లులువ । వ్వారియుగనమరి దాగిదప్పకనూ ॥రండి॥ బాగుగమిట్ట
రామదాసునిమేల్ తూగిరక్షించివేష్కమిూరి। యోగ ధేనువులు

రాగ వెంటశిరి । తేగకదుపులును బోగనేమ్రప్రా । గభాగ భూములకు సాగ
సొంపుగల । తీగె క్షై య్యాలలు వేగనూగుదము ॥కండి॥

వ॥ యీప్రకారముగ పశువులమేపి దవ్వునంగలయమునానదింగాంచి కృష్ణుడు గోపాలకులతో యేమనుచున్నాడు.

కృష్ణునకు గోపాలులకు సంవాదం ఆదితాళం.

కృ—అదుగో కాళిందినదినీ । యిదిగో చూడండీ
మొదపూలదోలుచు పదుపదుడే సంశయమొందక ॥అదు॥
గో—మధువైరి మాకు ధాహమాకలవుతుంది.
దధిచలిదిగుడుతా మందుతడవు జేయకరారండి ॥మధు॥
కృ—ధేనువులల సెదప్పి కతీతాఁము
గొనిన పిదప చల్దులారగింతాము సుమ్మి ॥ధేను॥
గో—కానాలో నీవు యింతకష్టపడనేలా
మ్రానుక్రిందుండు పశులనులిపి జలముబట్టెదము ॥కానా॥
కృ—భళిరే మీరాడినట్టి మాటమెచ్చితినీ
యిలలో మిమ్మెడబాయకను యేనురక్షించెదనూ ॥భళి॥
గో— పాలుపొందుమిట్టా దొడ్డి ప్రోలునాయకా
కలనయినమిమ్ము బాయగలమా మమ్మేలుకొమ్మా

వ॥ అని గోపాలులు తొంద్రులకు కాళింగ సలిలంబు బెట్టుజూపి కృష్ణుడు బాలకులతో యేమనుచున్నాడు.

క॥ వుసిబాలులార యిప్పుడు మసలపని యేలయాల మందలకడనం
తన మొందుచుండెచెల్దులు మెసగుదమిటురండి ముద్దునెలతలగూడి॥

వ॥ అని గొల్లకుఱ్ఱలతో యిసుబిదిబ్బలపై కేగి యేమనుచున్నాడు

కృష్ణునికి గోపాలురకు సంవాదము ఆదితాళం.

కృ—గోపాలులారరండి యీ పాసీయంబులోన
తేప తేపాకుగ్రొంకితీర్థఁ మాడుదము సుమ్మి ॥గో॥
గో—నీ పాదములు నమ్మి నీరజాతాక్షస్నాన
మిప్రొద్దు జేసితిలక మెల్లాధరియించితిమి ॥నీ॥

కృ—చిక్కంబులూనువిప్పి చొక్కమయ్యీనచలిది
త్రొక్కులంగూర్చి చాలమెక్కెదముజాగేల ॥గో॥
గో—నిక్కముగానీఖజ్జమెక్క వరుచులుగలుగు
గ్రక్కునకొసమాకు మక్కువతోబెట్టుడి ॥నీ॥
కృ—మంచిపులిహోర మీావద్దుంచుకొనినన్నెమొ
యించుకబెట్టుడని ఊరించెదరచాలోయి ॥గో॥
గో—కొంచాకమిట్టాదొడ్డి కాంచనాంబరమాకు
మించినిద్రవచ్చె నిద్రించెదమెట్టో తెలదు ॥నీ॥
వ॥ ఇట్లు కాళియోరగుని విషసమ్మిలిత సలిలపానులై గోవులు గోపాలకులు విగతప్రాణులై పడియుండిరి వారినింజూచి శ్రీకృష్ణమూర్తి మనుజునింబోలె యేమని వితర్కించుచున్నాడు.
గీ॥ వ్రజకుమాపృనేను వత్సరంబులునుయుందు వచ్చిచలిదుడిచి వారిద్రావి
నంతలోనబాలు లజనంబులుజచ్చె యెందుకోరకో తెలియదిచటనాకు
వ॥ అని మరిన్నేమని చింతించుచున్నాను.

కీర్తన—జంపెతాళం.

యేమిసేయుదును యీామాయా । గల్గుటెందువిషయమొ తెలియదాయా । భూమిలోపల నిద్రబోయినట్లాయెదవులు । భామలునుధేనువులుబడి నీల్గిరయ్యయ్యో ॥యే॥ యీాబాలకులయిందువిడచి । నేను అబీరునగరంబుగడచి । యేజాతివల్లవుల కెదిరించిపోనేతుణ ॥ప్రాబల్యముగయెంతపని వచ్చెఅయ్యయ్యో ॥యే॥ ప్రేతకన్నియలెదురువస్తే । నేయేతీరుగనుబొంకి యేమందునయ్యయ్యో ॥యే॥ అంబాయనుచుల్యాగలెల్లా। దాహమాకలిచేతతల్లడిల్లా । ఆంబలనుగూర్చిఘనమైనరంకెలుబెట్టి । చుంజణంబాడగనుజూతునెటులయ్యయ్యో ॥యే॥ శ్రీమిట్టాదొడ్డిపురిలోనూ । వేడ్కచేతనివసించియునేనూ । క్షేమముగ భక్తసంజీవుడనగనుబరగి । యీామహాగొల్లలెల్లగను రక్షించెదను ॥యే॥

వ॥ కాళీయోరగు విషోదకంబులవలనయైనవిచిత్రంబనియెరిగితాను సర్వజ్ఞుండు యోగీశ్వరేశ్వరుండు యోగివంద్యుండుగాన కృష్ణుండు తనక

టాక్షవీక్షణామృత ధారలుగురిపి వ్రజజనని సమూహంబులలేపి వారితో
యేమనుచున్నాడు.

గీ॥ గోపతనయులార కుంభిణిలోనిద్ర బోవదగదుయిట్లు ప్రొద్దుబాయ
ధేనుగణములేపి తిన్నగాయిండ్లకు రండిపోదమిపుడు రభసమునను

వ॥ అనిన వ్రజశైశవులు దిగ్గునలేచి యేమనుచున్నారు.

గోపాలకులు కృష్ణునికి సంవాదం ఆటతాళం.

గో—గోవిందనేడేమొ గొబ్బునగలిగెనుమాయా। తెలియదాయా॥
కృ—భావమందున మీరుభయమొందకుడిబాలులారా। భ్రాంతిమీర॥
గో—యెన్నడురాలేదు యిటుమమ్ముదోడ్తెచ్చినావు। యేమొనీవు॥
కృ—నన్ననుటయేమియీ నదిచిటనైచిత్రమును। కాబోలును॥
గో—కమలాక్షగరళంబు గలదియ్యెడనిమున్నువింటి। నేడుగంటి॥
కృ—కమలమీమడుగులో ద్రాగుచున్నవిచూతురండి। దరిపైయుండి॥
గో—అవునయ్యనీవు మమ్మందువేసెదవేమొమేము। రామురాము॥
కృ—అవనిలోపలమిమ్ము లట్టుజేయసుగానిపారిపోకురోరి॥
గో—సరణితోవచ్చుట చాలుపొయ్యెదమయ్యస్వామీ। పిల్వకూమి॥
కృ—ధరణిమిట్టాదొడ్డి పురిలోవసింతురనేను। కీర్తితోను॥

వ॥ ఆసమయంబున వల్లవార్భకులు భయకంపిత మానమానసులయి వెన్ను నిదూళ్ళనువిడిచీగోష్టంబునకుపోయియశోదాదేవితో నేమనుచున్నారు.

గీ॥ అమ్మనీనందనుడు కాళీయూహిపున్న
మడుగునకుదోలుకొనిపోయిమమ్ములందు
నేయదలచితె మదిలోన వెరచియిందు
వచ్చితిమినీకొడుకుయెంత వాడొవింటె

వ॥ అనిన యశోదాయేమనుచున్నది.

క॥ ఓపికలులేకమీరు మాపాపకునివిడిచివచ్చి మరినేమిమ్ముర॥
కోపించకుండయనెవర పాపడుడెటగలడొసుతుడు బాలకులారా॥

క॥ అయ్యవసరంబున కృష్ణుడుయాలమూకల యాలపట్టులలో యుంచి వచ్చి దండముసమర్పించుచున్న డింభకునిజూచి యశోదాయేమనుచున్నది.

యశోదకు కృష్ణునికి సంవాదం ఏకతాళం.

య — నందననీవు పసిమందలమేపగ మొందుబోయినావు
రోసమూకేర్పరించుమదికోరి ॥నందన॥

కృ — అందముగనుకురువిందవనంబుకు
పొందుగనేబోయినామ నన్నుగావుమినీదయతోను ॥అందము॥

య — సారసాక్షరుచిమీరుచల్లుతెచటారగించినరోశిలా
వినయంబుగవినుపరబాలా ॥నందన॥

కృ — క్రోధియుంచికాసారము లోష్టద దీరగుడిచినరుతల్లి
తగదెలియుమిదేవతావల్లి ॥అందము॥

య — మొందుకొరకయియాకందువలను భయ
మొందజేసితావృధీర ముదమొప్పచెప్పుసుకుమారా ॥నంద॥

కృ — బృందావనికిమునుసుందునిన్నను
ముందుబోదుమని వారుయిటుమొనసివచ్చిరీతీరు॥

య — పంకజాక్షనీబొంకులుదెలెసెను
యింకనయినకాళిందిదరికేగకుమావగలాంది॥

కృ — అంకితముగమిట్టదొడ్డియాలపట్టులో
పొంకముగనువసియింతు మునిబృందములనుపోషింతు॥

వ॥ అనిన పుత్రునితో జనయిత్రి యేమనుచున్నది!

గీ॥ వద్దనగ ధేనువుల మేప వనముకేగి మరుడి రాకనునిటువంటి మనుగుకొందు
కోసరము బోతివందు కాకోదరుండుగరచుటదియెంతపనివరస్పర్కసులనయనా॥

వ॥ అనిన అవ్వతో యా వెన్నుండేమనుచున్నాడు.

క॥ జనయిత్రి యీవిధము నే మును పెరుగక పొతినెల్ల మొదవులతోడన్
జననేరగానిశర్కర ఘనతర పొంగలియుబెట్టగదె భుజియింతున్॥

వ॥ అనిన కుమారుని మాట చిత్తంబెరింగి సుమృతఖజ్జంబులుగాగల రుచి
రాన్నములొసంగిన మెసంగి దానం తృప్తిజెంది యా రేయి నిద్రించి ప్రభాత
సమయంబున మేల్కాంచి తల్లితో నల్లయ్య యేమనుచున్నాడు.

కృష్ణునికి యశోదకు సంవాదం ఏకతాళం.

కృ — హెచ్చి మొదవులకు నేను వచ్చిపచ్చికలు మేపి వచ్చెదకరుణవుంచవే
నన్నుగన్నతల్లి మెచ్చిరమ్మనిదీవించవె మదిలోరంజిల్ల॥

య — అచ్యుతనీకుయింతాఇచ్ఛాగలిగి తెపశువులా చెచ్చెరమేపిరాపోరా
కాళియమడుగూకు జొచ్చినీవై తెపోకురాయీగతివినువరు॥

కృ — జననిపాములనుజూస్తె ఘనమైనభయమునాకుమనసులోగలుగువేగను
మగుడిని ఈమాటవినుపించకుమి బాగనూతగదుయిచ్చోటు।

య — జగతిలోనీకిలాగుదిగులుగలిగియుంటేను మగుడమాటాడజాలరా
నాదుసుకుమారా బెగడుసుదిజెందనేలరా వారధిగంభీర॥

కృ — మిగులరుచిగల్లుతేటమీగడపెరుగుగలిది సొగసుతో గట్టితెగాచె
నరివారలలోనా అగణితంబుగ బ్రోవగదె జననినాయనా॥

య — అట్టులైతే నుచలిదిగట్టితెచ్చితిక్కోర్కె బుట్టగెక్కొనరా బాలకా
గోపకులువెల్మి బుట్టినెమ్మదివిడటాలగా నమ్మరనాబల్మి॥

కృ — దట్టముగనురామదాసూని బ్రోవాదలని మిట్టదొడ్డిపురంబున
మణిమంటపమునా అట్టెనిలతుమోదంబున అమరులుభళియన॥

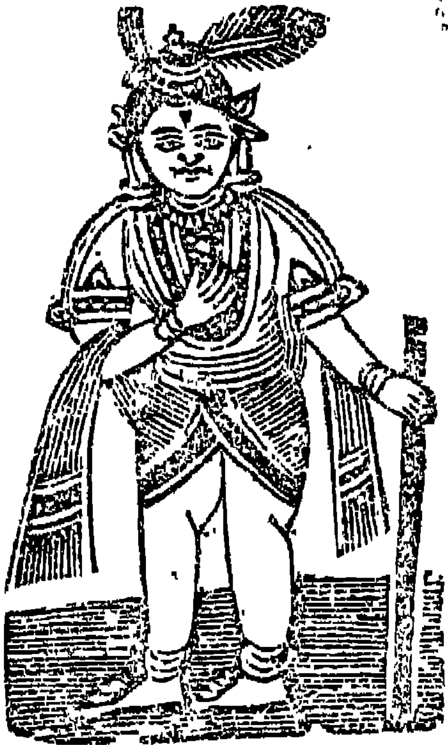
వ॥ అనిన యశోదాదేవి గోపికులతో యేమనుచున్నది.

గీ॥ వేళ్తనిసువులోల నేణుగానవినోలు ♦ తోడజనుడిమీరు దూళ్ళగాయ
కృష్ణనీపుబాలకులగూడి చనిమళ్ళి ♦ శీఘ్రముగనుయించు చేరరమ్మ॥

వ॥ అనిన శ్రీకృష్ణుండు నెచ్చెలికాండ్రనుగూడి లేతదండంబులు

ందమ్ముశలంబూనుకొని పశువులందలంచి బృందావనంబుఁగడచి కాళిందీ కూలంబునకుఁబోవ సమకట్టిన గోపాలదేవునితో గోపబాలకులు యేమ న్నారు.

7/353

గోపాలులకు కృష్ణునికి సంవాదము ఆదితాళం.

—బాలులారరండి నా మనసుశీలముగనుగొండి
యాలబృందములనన్నిటి యమునా నదికడదోలండీ ॥బా॥
—చాలుచాలురంగా మాకిగోపాలకీర్తిభంగా
కాళిందీధరకేగితెనిన్నటి గతియూనునిజముగా ॥చాలు॥
—నిన్న యేమిసూరా ఆందలన్నివచ్చినూరా
పన్నగమీామదియోనదెలియక భయము నొందెదరా ॥బాలు॥
—వెన్నడాయికనలము అటుబెనపన్నగంబుగలదూ
గ్రన్ననమనలను జూచితెక్రోధముగలిగిరిత్తమనదూ ॥నా॥
—పాములకును భీతి నొందితె పశులకు వేరీతి
యేమారకగాచుంగగలదిక యిదియేటికిపటరీతి ॥బా॥
—శ్రీమిట్టదొడ్డిపురారి శీతనఘూమణిపతిశౌరి
ధూమునిడై రక్షింపమనుగాని పరమాత్మచనుడికోరి ॥చా॥

వ॥ అని ప్రజకైశిన్నలను ధేనువులను యూనదీతీరమున నుండ ుమించి కాళియోరగునిమదంబు నిదలింపఁబూని పూర్వజన్మభాగ్యంబు

నందనచరణ సంస్పర్శనంబునకు యోగ్యంబయిన తత్సమీపంబున విశాల శాఖాకదకబంబుతోనున్న కదంబ భూజంబునెక్కి—

క॥ డెందముతోపలగర్వము ♦ జెందుచుసమస్తమైన జీవంబులతా
కుందింపుచుండెకాళియు ♦ నిందులోదర్పంబడంతు నేర్పుదలిర్పన్॥

వ॥ అనికృతనిశ్చయుండై కటికాటిబిగించి కేకిపింఛాకృత కొప్పు బంధించి భుజంబుజరించి పదద్వంద్వంబును గీలించి యమ్మడుగునధుమికి గుబగుబాయుధ్వానం బంబరంబునగప్ప నదగజకోదూమంబు చాడ్పున విహరింపుచు న్నసమయంబున కాళియుండు రౌద్రాకారుండై యేమనుచున్నాడు

ఇది శ్రీమదాంధ్ర మహాభాగవతత
పద్యము య్యాదున జేర్పబడినది

శా॥ బాలుండొక్కడువీడు నామడుగు విద్యుతోచ్చాలసత్కీ ణాకల్లోలంబై కలగంజరించె నిన్నేలోనుండ జూడగడు మ
త్కీలాభీల విశాలదుస్సహ విషాగ్ని జ్వాలలుద్భస్మమై
కూలంజేసెద నేడులోకులకు నాకోపంబు దీపింపగన్॥

వ॥ అనితలంచి విజృంభించినపతినిజవీక్షించి పద్మగంధి మొదలుగాగల నాగకన్యలు యేమనుచున్నారు.

పద్మగంధికి కాళియునికి సంవాదం అటతాళిం.

పద్మ—పసిబాని నీవేమో పంతముదలపోసి భోగిరాజా। యెందుజనుటా
కునేడు నిశ్చయము జేసితిరయ్యా భోగిరాజా॥

కా—వనితాయెవ్వఁడో కాని వచ్చియీమడుగులో పద్మగంధీ యింతోషు నానిషూఢు న్నాడు గాననేబోయెద ॥పద్మగంధి॥
పద్మ—నీవిషజ్వాలకు నింగినేగెటిపక్షిభోగిరాజా జచ్చుగావున వీరెవరో కాని తెలియదుమహాత్మ ॥భోగిరాజా॥
కా—వనజాక్షిరోనాడు చిత్రమెరుంగని పద్మగంధీ నెవఁడో కాముఁడవచ్చె గినుక ద్రుంచెదచూడు ॥పద్మగంధి॥
పద్మ—వారెవ్వరో మేటిపలెనున్నాడివ్వుడు భోగిరాజా। మీరుదూరకారం బాత్మ దోచకజనకుడి భోగివర్యా॥
కా—నారిభయంబేమి నాకవానునియయిన పద్మగంధి। బట్టిపొడోలుడు ను యీబాలుడనగఁయెంత పద్మగంధి॥
పద్మ—బాలుఁడోమరిలేక బ్రహ్మాండపరుడేనో భోగిరాజా। బాలుబాలు నీకీభూరి సాహసమొందుకు భోగిరాజ॥
కా—నేలోగమిట్టాడొద్ది సీతాదిపునిసాక్షి పద్మగంధి। నేనుహాలాహలము గయెంత వారినయినగెల్తు పద్మగంధి॥
వ॥ అనిన పద్మగంధి యేమనుచున్నది.
చ॥ వలదనగఁ ఖగేశునితో వాదోనరించి భయంబుచేతయు దులోనివసించి యిర్యొడ్డప్రదోష విషంశులు గక్కి సర్వదే తులకునగమ్య భష్టుశన తోఁచితివీచెడు చేష్టకేమహా బలుఁడరుదెంచెనో యతనిపాయి జనకెండి బిలేశయేశ్వరా॥
వ॥ అనిన ప్రాణవల్లభితో ప్రాణవల్లభుం డేమనుచున్నాఁడు.
క॥ జలజాక్షి యూరకెట్టుకు వెరచెదవింతంగేం బ్రమందు వేంచేయుచు న త్రికెట్టుకు దక్క మరినెవ్వరినైనజయింతుద్భుంతు షుడ్భుతపటిమన్
వ॥ అనిన సన్నద్ధుండయిన పతికి నడ్డంబువచ్చి కేలుగీలుంచుకొని పద్మగంధి యేమనుచున్నది.

పద్మగంధికి కాళియునికి సంవాదం.

రూపకతాళం.

పద్మ—వలదువలదయ్యా ఫణివర్యా ధన్యులకోటి కలహంబు కేగుట గలుగునూహంబు ॥వల॥

కా—లలనా యెవ్వరినయిన లక్ష్యపెట్టకద్రుంచగలను
చెయివిమువుము శీఘ్రముగబోయివత్తు ॥లల॥
పద్మ—నీచేష్టితిబొందగ నీచుడనుకన్నవా ర్యా
లోచించు కొనరయ్య రూఢిమీరగనూ ॥వల॥
కా—నోచెలినాతో వాదమొనరించనేటికి నా
రోచులు మీరగబట్టి విరోధిఖండింతు ॥లల॥
పద్మ—పంతమెందుకునాతో భవదీయబుద్ధికిదోచి
నంతిజేయుమి నేనేమనటాలనిందు ॥వల॥
కా—కాంతమిట్టదొడ్డి పురికమలాక్షినయినజే
యింతు సంశయమొంద యిపుడుజనెదానె ॥లల॥
వ॥ అని కాళియుడు కోపాటోపంబునంజని ముకుందుని దాకి యే మనుచున్నాడు.

కాళియునికి కృష్ణునికి సంవాదం ఆదితాళం.

కా—నోరినీవెవ్వడవుర యిటుజేరి । నామహిమలు తెలియక భూరీ
విషభీమంబగు యీవారి । దూరినేడు పలుమారుపీనుచును
గాటిడీసలిపెటి నే రమణం పెద ॥నోరి॥

కృ— పోరా దుర్మార్గగణము గలపణికూరా
నీమదిలో యేమనుకొనూరా । మును జేసితి వచ్చినావురా
వారక నీఫణీవారములను జెక । తారుమారు నేనారయ జేసెద । పోరా॥
కా— మానా । వుండవు నీవు చాలో నా । యుద్ధము చేసెవఘు వజాన
తన మెల్లప్పుడు గలుగూనా । మానకపిను బగిమార్చి వెళ్ళగను
గానగలవు మొనగాని విధంబిక । పో॥
కృ— నేనూ । అల్పమనుజుండనుగానూ । నీమద మణచక నికబోనూ
దురవాక్యములన్ని యుమానూ । మానసమున మును బూని
యున్నాడు । యే భావములలో నడగించెద । పోరా॥
కా— యేలా । యిట్లనియెదవుర వ్రజబాలా నీమదిలోగల వారూల
మెల్లణగిపోగ నాభీలా । కాంకూట తాళజాలఘున
కీలలచేసిను గూలజేతునిక । పో॥
కృ— చాలూ । చాలూ నీగర్వోక్తులు । క్షణమాత్రములోన ఖేలూ
చే నిరసించియు కడుమేలూ । కాలికమిట్టదొడ్డి ప్రోలున వెలసియు
శ్రీల శ్రితులకనుకూల సరిచెదను । పోరా॥

వ॥ అనిన దీర్ఘవృష్ఠ శయనునకు దీర్ఘకృష్ణుండేమనుచున్నాడు

క॥ నినుజూచి తెలువుమున్నపునను యెట్లుల గెల్వగలవు నరబాలకా నీ
జననీజనకుల దలచుకొ మనమున అవలీలసిన్న మర్దింతునురా॥

వ॥ అని గర్వదుర్వాహకుండై దర్వీకరుడు లోకేశ్వరుండని తెలియక అల్పమగు పనిగాభావించి కృష్ణమూర్తిని తనఫణంబులచే నదిమిపట్టినంతలో నందకొమారుడు చేష్టలులేనివాని తెరంగున నున్నజూచి గోపాలబాలురు గోగణంబులు యాముడుకు చుట్టుకొని మిక్కిలి పరితాపించుచుండిరి అంత అక్కడ యశోదాదేవి యేమని చింతింపుచున్నది.

ద్విపద.

కాంతవినవమ్మ నీకిపుడు మంగళాయెక్క । చింతయిపుడు నీకు జెప్పెద నేనూ
నాపుత్రుడగు శౌరి నాలమందలను । మేపబోగనె మర్మిమిత్తముల్ గానా
కడుగనుపించె నాకాశమునమంట । బూడమెముననున భుగుల్ భుగులుమంచు

నుండెకుశినేత్రంబునొయ్యనగదిలె। గుండెఝల్లుఝల్లుమనియెకవలయుతా
క్షీ ఇదియేమి విచిత్రంబు యికనాసుతుండు । వదిలుతగాక యే పాపకర్మునికొజి
క్కినట్లుగనాదుచిత్తంబులోదోచె । ఘ్రుకృ నవాడెందుగేడో మిట్టదొడ్డి
పురినాయకునమ్మ పొలతి వెదుకుదము । సరగున నారమ్మ సంశయంబేల॥

వ॥ అనినంతవధూమణి మందగమనలతో బృందావనంబు వెడలినం
దుండు గిరికందరంబుల వెతకుచుయెందుగానక రోమాని దుఃఖించుచున్నది.

కీర్తన - రూపకతాళం

సుందరీమణులునా సుతుడైనగోవిందు । డెందుపోయెనో దొరు
కడేమి సేయుదునే ॥సుం॥ తరులారమీరయిన తపనియ్యభూషణుడు । చ
రియించినసరణి జెప్పెనాకు ॥సుం॥ ధరణీధరములారా దామోదరునిజా
డ గురిగించరేమాకు యేర్పాటుగాను ॥సుం॥ నానామృగములార నలినా
క్షుగచోట పూనియున్నాడో మీరు బోధించుడిపుడు ॥సుం॥ వరవిహంగ
ములారా వసుధమిట్టదొడ్డి పురిశౌరియుక్కడెల్పుడి (మొక్కెదాను ॥సుం॥

వ॥ అని మరిన్నేమనుచున్నది

గీ॥ ఏమిసేయుదునమ్మ నేసిపుడు చిన్ని
బాలుడాలంబులును వ్రజార్భకులుయెవరు

బోయిరో కాని యీవనంబుననుజూడ
తెలియకున్నది యికయెట్టి తెరవు తెల్పు

కీర్తన.

ఇక్కడానే నేమిసేతూ ఇంతివేగనూ । మూతో యజాక్షునిజాడా దొరకదాయెనూ । పాయకమా కేమొకా స్వప్నమాయెనూ । యీనూయ కెట్లుపోర్చియుంమనసులోననూ ॥యి॥ కొనయంత యునుమీరుకలయది రుగుడీ ఘనసానుగహ్వారములు వెతకిజాడదీయుడీ । ధేనుజాలమెల్లాజననీ తెరగుజూడుడి మదిలోనభయము లేక నీరాధిగాగూడి ॥యి॥ తనయూడగు పడినా స్వామిలకు తెలిపరాధనా । జేతూమనుచుమిట్టదొడ్డి శిఖామణి ధాముడుగానా । కనకాభరణ బులుకసికాంతులు యీనాముడుపూ ।ఘనమోదా మొందుచుమీరూగట్టుడీలోనా ॥యి॥

వ॥ అనినసఖీమణులుమణిస్థితాభరణాబులుదీసి శ్రీసీతారాములను గూర్చిముదుపుగట్టకొంతదవ్వుచనియశోదాదేవితో యేమనుచున్నారు.

గీ॥ ఇంతిదుఃఖింపగా నేలయిచటతూర్పు
కనుపుజనినట్టిమార్గంబుగలదుయిందు
లోనపాటించిచూస్తె నీసూనుడరుగు
అడుగులగుపడెయిదెచూడవమ్మకొమ్మ॥

వ॥ అని యశోద నెడనెడ గోపికలుజూపించు గోపగోప్పదంబుల సందుల నక్కడక్కడికి యవాంకుశకమలకులిశచక్రచాపకేతనారి రేఖాలంకృతాభరణంబులయిన హరిచరణంబులబొడగని చొప్పదప్పకదుగటంబయిన యమునానదితటంబుజేరంబోవుచున్నంతలో గోపబాలకులుయెదురుగావచ్చి యేమనుచున్నారు

కం॥ జలజాక్షినీకొమారుడు వలదనగనుయిందువచ్చివ్యాళముగలమడుగులోదుమికినంతసర్పరు చలమునగరచెనుగదమ్మచయ్యనజూడు॥

వ॥ అనిన యశోదమూర్ఛిల్లి కొంతదడవుకుమేల్కొని యేమనివిలపింపుచున్నది.

కేతగాన — ఆటశాళ.

హాకృష్ణ హాకృష్ణ అయ్యయ్యో । నీపూర్వకృత మేమందు నయ్యయ్యో । సూక్ష్మతకరనిన్ను జూచిపోర్వగలేక । యీక్రూరపణియేల యిపుడుగరచెనిన్ను ॥హా॥ వలదాని నేనెంతజెప్పినా । వినకవచ్చిమడుగు లోయాచొప్పునా । బలువయినగరళకీలలు గలిగియున్నట్టి । చిలువరాయ సికేలజిక్కియుంటివితండ్రి ॥హా॥ నా పెన్నిధానము కాంచియు । నిన్నుయీ పాముచేయీడాపించియు । ఆపాపలను బాపిఆనందమొందగ । కాపాడేవా రెందుగలిగియున్నరోలేదో ॥హా॥ శ్రీమిట్టదొడ్డిపురీశ్వర । నిశ్శేయశంకర పరమేశ్వరా । జీమూతవర్ణరాజీవలోచనచక్రి నా ముద్దుసుతునిమన్ననజేయు మొక్కెద ॥హాకృష్ణ॥

ద్విపద.

యేమిసేయుదునేనుయెలనాగలార నా ముద్దుతనయుడు నాలములగాయ
భోరుగజనుచుండబోవలదంచు । వారించగానైతి వనమాలిబోయి
వచ్చినవిధమెల్లవ్రజజనూభవులు । చెచ్చెరవినుపించుచేష్టలుదలంచి
మదినాటికైనకోమలనీలవర్ణు మరలబోవలగాంచుమనలుపంగనైతి
నావంటిక్రూరమానసురాలనేల భూవలయమున దుబుట్టించెబ్రహ్మ
ఇవిగాకనూతనమడుగులోబుట్టినద్ది । మొదలుకొనియీయాసమొందుటేకాని
యెన్నడుసుఖముతానింతైనగనను । తన్నియకాళకాకనువాక్కుకాన్పు

కలిగియిట్లగుటనాకర్మమేమందు । అలతలవిధిదైవమానుకోడాయా
పుడమిమిట్టాదొడ్డిపురినేలుకొన్న । పుడమిజాధిపమమ్ము పోషించవయ్యా॥

వ॥ అని కంటనీనులదొంచే కట్టుబడినపట్టినిజూచియశోదాదేవిమరి న్నేమనుమన్నది.

వ॥ కాళియునిదర్పమణంచ కృష్ణుడు మూర్ఛిల్లియుండుట.

కీర్తన—ఆదితాళము.

తాళజాలకొ మూంక నేను శ్రీకృష్ణరాయా । నిన్ను కాళీయుండెటుగ రచినాడో శ్రీకృష్ణరాయా ॥ తా॥ కన్నులుమూయగనే శ్రీకృష్ణరాయా । పసికువెన్న బెట్టెదవేగమె రార శ్రీకృష్ణరాయా ॥ తా॥ సాటిబాలులు వచ్చినారు శ్రీకృష్ణరాయా । వారితోటి యాటలాడుదువులే శ్రీకృష్ణరాయా ॥ తా॥ కామధేనువులునీరాకగూర్చి శ్రీకృష్ణరాయా । మేతమానివున్నవి రా చూడు శ్రీకృష్ణరాయా ॥ తా॥ మున్ను నేనుదూరితినను మ శ్రీకృష్ణరాయా । అలిగి చిన్నబోయినావా తెలియను శ్రీకృష్ణరాయా ॥ తా॥ భానుమిట్టదొడ్డిపురిలో శ్రీకృష్ణరాయా । రామదాసునిపోషింపరార శ్రీకృష్ణరాయా ॥ తా॥

వ॥ ఇట్లు ఖేదింపుచున్న జనయిత్రియందనుగ్రహించి చూచుచున్న కృష్ణు నవలోకించి యశోద యేమనుచున్నది.

యశోదకు కృష్ణునకు సంవాదం చాపుతాళం

య—జలజాక్ష విన్నింత బిలచినప్పటికైన
పలుకకున్నవు పంతమేలా చిన్నిబాలా ॥జల॥

కృ—బలువైనపాముచే బాధలొందితి మూర్ఛ
గలిగెనిప్పుడు కన్నతల్లి కల్పవల్లి ॥బలు॥

య—వురగంబువిన్నేల గరువవచ్చెను నాకు
సరగూరదెల్పు కుమారా చంద్రహారా ॥జల॥

కృ—త్వరగాదప్పిచేనిళ్ళు ప్రావబోయితెనన్ను
దాకించుకొనియుందు గెచ్చె మోసపుచ్చె ॥బలు॥

య—బలిమికినిన్నేల పాముయిట్టులజేసు
తెలియజెప్పర దానినీవు యేమన్నావు ॥జల॥

కృ—అలగినేమన్ను యేగునినీడే తావచ్చి
చలముచే ననుబట్టినాడే అమ్మవగాడే ॥బలు॥

య—కొడుక నీవటకష్టపడనేల భోగినీ
విడుపించుకొని యిందురమ్మా ముద్దులిమ్మా ॥జల॥

కృ—పడిగలచేనన్ను పట్టియున్నది మడుగు
వెడలశక్యముగాదుసుమ్మా మాయమ్మా ॥బలు॥

య—కటకటనీకెంత కర్మమ్ము ప్రాప్తించె
కుటిలసర్పము జేయగానూ ధాత్రిలోను ॥జల॥

కృ—తటుకునకట్టదొడ్డి ధాముడనైచిల్వ
హటమెల్లదీర్చకమానా నీదుయానా ॥బలు॥

వ॥ అనిన సంబార్ఛకునితో నందనాంగన యేమనుచున్నది.

గీ॥ లలితసుకుమారనీలోత్పలంబుచాయ ♦ దనరునీమేనుకాకోలధరునిక్రూర దంష్ట్రిలకునోర్వలేక చిత్తంబుమెంత ♦ వికలమొందెనో యికయెట్లు విడుపజేతు॥

వ॥ అని మరిన్ని.

యశోదకు కృష్ణునికి సంవాదం ఆటతాళం.

య — నా పెన్నిధానమా నందకుమారా । కేర్పులునీకై నెరి కేలువేసెనురా॥
కృ — ఆపద వేడలాయె మనరాకపోదూని । కాపాడుకొంచి యూకిదుపులపూని
య — నీవెళ్లేసిదియెట్లు నిలిచియుందము । గోవులతోనిచ్చ్న గూడపత్తము
కృ — భావమందున యిట్లు భ్రాంతిపడకను ! వేవేగబొంకిమీవి మమలకూను
య — తన నూయిల్లనకు నే తాళజాలను । మనసులో దుఃఖము మాన్పగ లేము
కృ — జననీగర్భ ళావ్యాలభీలులుని డి । పెనుమాయ దోచెను పిలువరాకుండి
య — అయ్యయ్యొ నా తండ్రి అవనిలో నేగ । యెన్న్యొడ కేగుదుమెంత జొత్తును
కృ — చయ్యనుపుట్టదొడ్డి స్వామిసాక్షిగను । అయ్యొడసిప్పు మాట్లాడించకిగను॥

వ॥ ఇట్లు భోగిభోగ పరవృతుండై కన్నులుముకుళించి చేష్టలులేని వానిఁ తెరఁగున గానఁబడుచున్న తనుజునిఁ గాంచి యశోద సొమ్మసిల్లి కొంత తడవునకు మెల్లమెల్లన దెలసి యేమని ఖేదించుచున్నది.

ఉ॥ హా సుకుమార శౌరిహరి ♦ హా జలజాయత పత్రలోచనా
హా సుగుణాఢ్య వేణుధర ♦ హా వనమాలి విశాలభుజనా
హా సుత హా విరించినుత ♦ హా శికిబర్హ పిచండకన్నులుఁ
మూసి శిరంబువంచకర ♦ మోమిటు జూపరనీకు క్రొక్కెదన్.

కీర్తన — ఆటతాళం.

నా ముద్దుబాలా । నీవిటుజూడనేమి సుశీలా । సోమునిమించు భాసుర కాంతిగలనీదు । మోము జూపుచు నాతో ముచ్చటాడవదేమి. ॥నాము॥ యిలలోన లేకా । లేకను మాకు గలిగితివేకా । బలుపన్నగుని పాలబడిపోతె మేమెట్లు । తలలెత్తుకొని సిగ్గుదప్పియుందుము తండ్రి ॥నా॥ పచ్చిమచ్చికలు । మేయక దూడ లెచ్చునైచికలు । పుచ్చంబులెత్తి గొబ్బునమడుగు చుట్టుగ । వచ్చిలంబాయనికూయుచున్న విచికలుక ॥నా॥ నేను నినుగన్న తండ్రిని వేగజూడను నాయన్న । చేకియుంటచెప్పరమువొంది మదిలోన । పీడించుచున్నారు ప్రేమసెప్పెగల్గి ॥నా॥ భూమిలోకోయికనూ । శ్రీమిట్టనొడ్డి ధామ తేపకనూ ! రామబాసునన్ను రక్షించుమనిసిను । నామంబుదలచుచున్నాడు యిప్పుడుబోర్వు

వ॥ అని క్రమ్మర.

కీర్తన — అటతాళం.

చిన్నికృష్ణా । యిటు రారా నాయన్న కృష్ణా । జున్ను శర్కరపాలు వెన్నలొక్కటపైడి । గిన్నెలో నిడినాను తిన్నగ గుడుచుదూవు ॥ చిన్ని॥

గీ॥ జలకమాడించి చలువ ♦ వస్త్రములుగట్టి
వెంట్రుకలుదువ్వి కీల్గంటి ♦ వేసినుంచి
తిలకములుబెట్టి మణిహారములు ధరించి
నిన్ను లాలింతు రార మా ♦ నితగుణాఢ్యా॥

కీర్తన

క్షీణభావా । మొందకగోపశ్రేణిఁబ్రోవా । పాణియందును జీవబంధు వోష్ణమునందు । వేణువుబాల్చి వేవేగ బాడుచు నేడు ॥ చిన్ని॥

క॥ చనుదోయిట విసమిడుకొని ♦ చనుదెంచిన పోతులేమ చన్నుగుడిచియా
ఘనత్వేళము నుజయించితి ♦ వినుతామర నీకుసర్వ విషమొక్కెనుగా॥

కీర్తన.

కన్నువిచ్చి । చూడరనుప్రసన్నహెచ్చి । మున్ను నన్నుతిక నీవు దిన్న కాలముననే । నన్నుమాటకు అలిగియున్నన యిప్పుడు చిన్ని॥

క॥ ఆపాముని న్నగరువగ ♦ వాపోయితివో భయాన వకితివో మ
మ్మేసోర్కనిపిలిచితివో ♦ సీపాటుయొకించుకైన నేరనుతండ్రీ॥

కీర్తన

రోలగట్టి । నానేరంబు నీలోదట్టి । కాలనీరదచారుగాత్రకోపంబుచే పాలుమాలిమిచేత పవళించియున్నావ ॥ చిన్ని॥

క॥ వ్యాళముమముగరువక ♦ నిన్నేలగరచెనురముకుంద నీవుండిన మ
మ్మేలుదువుగజాయక్కటా ♦ నీలాలకనిన్నుబ్రోవ నేరముకుర్రా।

కీర్తన

యింతానీకు । కోమలమేల కాంతాయూను । అంతికేంద్రియములకధికతాపముగల్గె । వింతలేటికిరామా వేదనదీర్చుమి ॥ చిన్ని॥

క॥ ఓడింభకవాల్యాపుల ♦ చూడవదెందుకుర కండ్ల జూచుమనికమా
టాడవదెందుకురానను ♦ పేడవదెందుకుర వెన్నబెట్టుమటంచున్ ॥

కీర్తన.

రామాదీనా । మిట్టాదొడ్డి స్వామిరాయానా । కామసుందర నిన్ను గలయవచ్చెదనటకు । ప్రామోదముగ గోపాలబాలులతోటి ॥చిన్ని॥

క॥ శౌరినీవుదక్క జగతిలోపలమాకు ♦ మేలిమేమిలేదు వ్యాలమునకు
నీవుజిక్కబడగనిలుతుమెట్టులయిందు ♦ వారిమడుగుజొచ్చివత్తుమిపుడు

వ॥ ఇట్లు యశోదాదేవి పుత్రవాత్సల్యంబున మడుగుజొర సమకట్టియున్న సమయంబున భగవంతుండగు బలరామమూర్తి యెటువలె వేంచేయుచున్నాడు.

శ్రీ బలరామమూర్తి వచ్చుట.

కీర్తన — ఆటతాళం.

వచ్చితినేబలరాముఁడ । చంద్రపయోనిధిసోముడా । తుచ్ఛదైత్యుల నెల్ల చెచ్చెరవధియించి । నుచ్చికవెలయ శ్రీ అచ్యుతాగ్రజుడాను ॥వ॥ సీరాయుధంబు ధరియించియు । ఆదిశేషాంశవేలశోభించియు । ధారుణిదారుణ భారాదులగుదుర్వి । చారులందరిబట్టి తారుమారుగజేయ ॥వ॥ రోహిణిదేవి కుమారుడా । నేమరుకామ్రధరాధరధిరుడా । బాహుబలంబుచేనాహవం

బునపరమ । ద్రోహావళినిబట్టి సాహసమునగూల్చి॥ వ॥ కోపాములన్నిటిగూ
ల్చియు । మిట్టాదొడ్డిపురంబులోనిల్చియు । భాసురముగ నామ హానునిబ్రో
చిన వాసుదేవునిగూర్చి యీనామయంబున ॥వచ్చి॥

వ॥ ఇట్లువచ్చి నందాద్యఖిల గోపగోపాంగనల సాహసంబునకచ్చె
రువందినప్పుడు యశోదాదేవితో యేమనుచున్నాడు.

క॥ పిన్నమ్మనీవుయిప్పుడు కన్నులయందశ్రువులొలుకగను ప్రేమలతో
పన్నగముయున్నమడుగున క్రన్ననబోరబోవుటేలు కారణ మమ్మ॥

వ॥ అనిన యశోద యేమనుచున్నది.

యశోదకు బలరామునికి సంవాదం ఆదితాళం.

య — భూమిలోపలనాకు మోహమెత్తి నీకువే
నేమని తెలుపుదునో బలరామా ॥భూమి॥

బల — దామోదరుడనేను ప్రేమతోగలుగనీ
కేమియాపదవచ్చెనే కన్నతల్లి ॥దామో॥

య — నీతమ్ముడనుమడుగులో తూగుచును పాము
చేతజిక్కెగదయ్య వో బలరామా॥

బల — పీతాంబరునికేమి ఘాతలేదుగాని
భీతిల్లకుమినీవు వోపిన్నతల్లి ॥దామో॥

య — వికటోరగుని ఘోర విషమెక్కిపడియున్న
డికయేటితనయుడు వోబలరామా॥

బల — అకళంకమున కాళి యాహికోడకవచ్చు
సుకుమారునికజూడవే పిన్నతల్లి ॥దామో॥

య — యెందుకయీమాట నందానుగూడనే
నిందుజొచ్చెదనయ్య వోబలరామా॥

బల — పొందుగామిట్టదొడ్డి పురిస్వామిసాక్షిగ
తొందారవడకువో వోపిన్నతల్లీ ॥దామో॥

వ॥ ఈప్రకారముగ యశోదను నివారించి యూరడించి కృష్ణునితో యేమనుచున్నాడు.

గీ॥ శౌరి తడవేల నిక చాలు చాలు తల్లి
దంశ్రులాబీభలాలముల్ తల్లడంబు
జెందుచున్నారు యీ పిన్న చేష్టలుడిగి
ఫణిమదము దీర్చి రక్షింపు బల్కెరుషమున॥

వ॥ అనిన కృష్ణుడు కాళియుని పడగలదర కాయంబు బెంచియప్పా ఘోరగునీతో యేమనుచున్నాడు.

కృష్ణమూర్తికి కాళియునికి సంవాదం.

దరువు—ఆదితాళం.

కృ—వురగ నీదు క్రొవ్వు పరిహరించెద నేడు। పరిగెత్తి నీ వెందు బారాకురా॥వు॥
కా—నరచాలనా క్ష్వేళభరము గోర్చి యింత। పరియంతరము నీవు బ్రతికితివా॥
కృ—బాలుడవని మళ్లి గేలిజేసి తెనీదు। వాలంబు చేబూని వైచెద రా॥వు॥
కా—చాలు చాలు కుఱ్ఱ యీలోన విషము చేతూలి యిప్పుడు మెండుతూగా కుగ॥
కృ—వెక్కిరించకు రానీ చెక్కిళ్ళున్నిటిని బట్టి వ్రక్కలింపగ జేసి వంచింతురా॥
కా—అకార్యముగ మాటలాడాకు మిట్టదోడ్డి పక్కడాలు నిన్ను బంధింతురా॥

వ॥ అనిన వాసుదేవుండు సర్పమును గిరగిరం ద్రిప్పి నేలంజరచి విషంబు కన్నులందన యుచుండగ రత్నంబుల పై జేరి యోటువలెసత్వనము సల్పుచున్నాడు.

డిండిపము.

తాండవమొనరింతుర్ ముదముననతాండవమొనరింతుర్ । కుండలి పతిమణిమండలములపై డిండిమయనుచును రెండుపదములిడి ॥ తాం॥ తాధి త్తాధిత్త త్తాధిత్తా ధిత్త త్తాధిత్తాధిత్త దిద్దిమితక్కిట । పిల్లనగ్రోవియుమెల్లన బాడుచు । ఘల్లనిగజ్జెలుకాళ్ళమ్రోగగను ॥తాం॥ తాధిత్తాధిత్త త్తాధిత్తా ధిత్త త్తాధిత్తా ధిత్త దిద్ధిమితక్కిట నవ్వుచు వేల్పులు పువ్వులుఝల్లనిరువ్వగ బంగరుమువ్వలుమ్రోతగ ॥తా॥ తాధిత్తాధిత్త తాధిత్త ధిత్త త్తాధిత్త దిద్ధిమితక్కిట కణకణకరకంకణములు ఝుణఝుణ కిణకిణకిణకిణకిణిలుమ్రోయగను ॥తాం॥ తాధిత్తాధిత్త త్తా ధిత్తాధిత్త త్తా ధిత్తాధిత్త తద్ధిమితక్కిట శ్రీమిట్టదొడ్డిస్వామిబిలచు । రామదాసునిజనోము ఫలించగ ॥తాం॥ తాధిత్తా ధిత్త త్తాధిత్తా ధిత్తత్తా ధిత్తాధిత్త తద్ధిమితక్కిట ॥తాండ॥

వ॥ అయ్యవసరంబున పద్మగంధిమొదలగు నాగకన్యలును యేతద్వృత్తాంతంబు తెలిసి వచ్చి హరిచరణప్రహారణంబులం బడగలాడసినొచ్చి నొచ్చిన క్రియబడియున్న పెనిమిటిసంగముంగొని సుఖశాంతాత్ములై సర్వజ్ఞునిగా కృష్ణునిభావించి యప్పరంధామునకు దండప్రణామంబులాచరించి నిటలతట ఘటిత కరములులై యెటువలె స్తుతింపుచున్నారు.

పద్మగంధికి కృష్ణునికి మంత్రికి యశోదకు
బలరామునికి కాళియునికి సంవాదం.

శ రాజీవనేత్ర ముకుంద ♦ నగధర శౌరి కరుణార్ద్రచిత్త
...ను నిగమగోచర విష్ణు ♦ పన్నగరాజశయన పాపహరణ
...హ శంఖచక్రధృత పాణి ♦ వైకుంఠలోకేశ వాసుదేవ
...శ వేదాంతవేద్య ... ♦ మునిజనార్చిత పాద మోక్షదాత
...లయిక చాలు చాలు స్వామి ♦ ... బట్టి ధరయందు ... గహంబు
...తెన ... తేశ ♦ భిక్షమిప్పుడు బెట్టండి ప్రేమదలచి॥
...రిన్నేమని కీర్తింపుచున్నారు.

త్రిపుట తాళం.

...హేశ ... సేవింతునా స్వామి । ... దరించుము॥
...మాంశినీ సుభర్తృకోరికంబు । నే ... దీర్చు పుడు నిజంబు॥
...వై న మధుసూదనుని । సంతోషపరచను వేడ్క బూని॥
...ధాం... ప్రోత్రమేము । శివ... చేట్టుబూను॥
...లోచ... భోగి । అధిక గర్వ ... చెదతూగి॥
...చేనెంతవిఘ్నం ... । ... బోవజాలదాయెను॥
...జాక్షినా ... । ... కముగ మిన్న బోధించుమతిని॥
...హిమ ... । ... పెల్లార్చ ...మాని
... సమయంబుగాదు

య — నాగసతిశౌరినాటమాటవినడు । బాగుగనుమీరే బ్రతిమాలుకొనుడు
పద్మ — నీలాంబరనాటుపతి నేలగను । నీలసముకాయునిక విడువ్వమికనూ॥
బల — సద్గుణానాగశిశుజాలు కాళియుని । సాగనుతో బ్రోవజూడుమ త్రిప్పియునీ
కృ — అగణితనాగమీరాడినభంగి । మిగులహోషింతు జగతినుప్పొంగి॥
బల — తరళనయనసీ ధవునిమాధవుడు । స్థిరునిగానుంచుచి తించకిపుడు।
పద్మ — ప్రాణనాథసీ ప్రాప్తమేనందు । వేణుధారుని వినుచుతింపుముందు॥
కా — పరమపురుషనీపదములు గాకు । దొరికెనికపూర్వ దోషమెన్నకు॥
కృ — ఉరగనీగర్వముడుగుటకును । వరగనే మెచ్చి పాలించెదానూ।
కా — దేవదేవుడని తెలియకనేను । యీవిధమునొందిటమేలాయెనూ
పద్మ — వాసుదేవ దేవరాజకళ్యాణ । శాసనము యివ్వడి సన్మానిత్రాణా॥
కృ — హాసమాధనమిట్టవోడ్డిగాము । దానునేలెద ధరణీలోప్రేమా॥

వ॥ అనిన కృష్ణునితో నాగకన్యలు యేమనుచున్నారు.

గీ॥ మమ్ము పెండ్లిజేయుమా ప్రాణవల్లభ ప్రాణమిచ్చి కాపుభక్తవరద
నీవుజేయు పెండ్లినిత్యంబు భద్రంబు పిన్ననాటి పెండ్లి పెండ్లిగాదు॥

ఈపద్యము శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతములోనిది
యింకలో జేర్పబడియెను.

వ॥ అని యిట్లు నాగపత్నులు బ్రతుకగోరెడు భుజగపతులయందు శరణాగతత్రాణులుండైన పుండరీకాక్షుండు కరుణించి చరణఘట్టంబు చాలించి తొలంగిన నెట్టకేలకు ప్రాణేంద్రియముల మరలంబడసి చిదిసి నలిగినతలలు సవరించుకొని వగవక ఘోర భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలిజేసి మెల్లన నిట్లనియె

క॥ నాపుణ్యఫలమిజెప్పను నీపాదరజంబుగంటి నేసనకాదుల్
నీపాదరజము గోరుచు రేపవమందున్న నయినని జైమేలుహరీ॥

వ॥ అని విన్నవించిన కాళియుని వలుకులు విని నవధరించి కార్యమానసుండైన సర్వేశ్వరుండతనికిట్లనియె.

గీ॥ ధేనుసమూహయుముతో మానవులు మసుగు సిరుద్రావుదురు ఘనేంద్రయిందు
నిల్వదగదు నీవును నీ బాంధవులును నీసుతులును జలధిసాగరమునకు

వ॥ అని యుపన్యసించినవిని కాళియుండేమనుచున్నాడు.

కాళియునికి కృష్ణునికి సంవాదం ఏలలు.

కా—నందాసుత గోవింద శౌరిముందు నేజేసినయట్టి ॥ మందబుద్ధులు మది
లోనెంచకు అల్లవోవో కృష్ణదేవా సందియము గలిగి కోపించాకు॥

కృ—దంనాశూకవరేణ్య నానిన్ను పొందుగా రక్షించితిని యిందుండవలదు
పోపొమ్మికరత్నాకరద్వీపమందు జేరుమినన్ను మది నమ్మి॥

కా—జలజాక్షునీయాజ్ఞదీరుజనియెదగాని ఖగరాజు ధరణిలోన నదలించుగా
న అల్లనోవో కృష్ణాదేవ గరచితికీ దెల్పుమీలోనా

కృ—పరగానీతలలందు మత్పద పద్మలాంఛనము ఉంచెజూచి గరుడుడు నినుబ
ట్టాడించక కరుణించు పొమ్మి నిరతము నాయాజ్ఞా మించక॥

కా—తామరసాక్షనీదివ్యనామము స్మరియింపుచున్న యేమిచేసిననివెచేయు
మీ అల్లవోవో కృష్ణదేవా మామకాండకు బోదుము స్వామి॥

కృ—భూమిమిట్టదొడ్డిపుణ్యధాముడనై నిత్యబిచుక రామునామా పార్పితు
డనై నేనూ దాసులందరికి క్షేమమొసగెద భూరిదయతోను।

వ॥ అనినకాళియుడు నన్న ధాముడకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణ
రత్నమాలికానులేపనంబులు సమర్పించి తేటిగెండంబులను దండయగు
నీలోత్పలంబుల దండనిచ్చి పుత్రమిత్రకళత్రసమేతుండయి బహువారంబు
లై వారంబుచేసి పలగొని మ్రొక్కి లేచి వీడ్కొని రత్నాకర ద్వీపంబునకుజ
నియె అప్పుడు దివ్యగంధాంబర సువర్ణమణిగణమాలికాలంకృతుండై మ
డుగువెడలివచ్చిన మాధవునింగని యుపలాలించి యశోద యేమనుచున్నది.

గీ॥ చిన్నికుమారక ఫణివరుని చేతజిక్కి । బ్రతికివచ్చితివా భళాభళిర నీవు
పుట్టినది మొదలు గండము దీటువలెనె । వచ్చెతప్పాను మాదశ సలవ
తార । గోష్ఠమునకు బోదమిపుడు గోగోపకులతో॥

వ॥ అని యశోదాదేవి రోహిణీసమేతులయిన గోపికలను నందను
నందాదిగోపకులను బలభద్రుడును పరమానందబులంబొంది ముకుందుని
తోడను గోసముదాయంబులతో నిజనివాసంబునకుంజని సుఖంబుగనుండిరి

క॥ ఈసచ్చరిత్రము చదివిన వ్రాసిన వినిపించినట్టి వారలకును సీ
తాసహితుడయిన రాముడు । భాసురసౌఖ్యములొసంగి పరిపాలించుగా॥

మంగళహారతి.

జయజయమంగళం । మహోత్సవమంగళం। పక్కి యెక్కి మీరు యనుజక్కి వెనువెన్నుజయి నెక్కి చనిబోడు లెడ గ్రిక్కిరిసియు । మిక్కిలిగ విందులును మెక్కియు తపసులకో । సొక్కినపసిడితమ్మిపాక్కిలికిని॥జయ॥ ౧॥ చల్వమడయల్లుడు నల్వమెయిగండ్లదాం గొల్వగను వేవలల చిల్వవయిని । చెల్వలలపసిడి దువ్వల్వ తెరగప్పినారు లోల్వగపరున్న వెనువల్వపగకు ॥జయ॥ ౨॥ అలుయగుకల్మిజవరాలు యెదపేరులలో పాలుపడియుండ కెంగేలులందు । మేలుజలపేమొదలవాలు తెలికయినవయు । గీలుకొనిపట్టి కరివేలుపునకు ॥జయతు॥ ౩॥ బోల్చుపదివేషములుదాల్చి పాలిదిందులనుగెల్చి మరినేలబడకూల్చి పుడమి । సిల్చుజడదార్ల పితదల్చి కనికరమును వెదల్చి సాకెన గొల్వబల్చిరునకు ॥జయతు॥ ౪॥ నేనువాడిక నెనరుజూపుమని రామదాసుడోపు రాయనను కొనియాడు ఘనసరా । వేమకలోగట్టదోడ్దివిపు కనకడలిపట్టి తోపుతనునెలకొన్న రేడు కెపుడు॥జయతు॥ ౫॥

౬॥ మదదైత్యమదోద్వాసన । పరమేష్టిగిరీశనూప ప్రణవాత్మకభా
   సరపోవధీశలోచన । కరుణామృతపూరాకా సింధుకలాణసిధీ॥

మాలిని॥ దివిజనయనరామా దేవసంతోషనామా

పవనతనయనామా భండనానందభీమా

సవనసంతోషా సచ్చిదానందవేషా

వివిధభువనపోషా వేదవేదాంతభూషా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీసీతారామ చరణారవింద మకరంద పానానందోది

తాయమాన మానసుండును కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర

రాపార సుధాకర బిరుదనప్తాతుండును పండిత

రామాంబా పుత్రుండునునగు రామదాస

ప్రణీతంబయిన కాళింగమర్దనము

యక్షగానము సమాప్తము

సం. పూ. ...

[illegible]

నెం. 45 జెమ్సుస్ట్రీటు, శికిందాబాదు.

మీకేరకమైన గ్రామఫోనులు, రికార్డులు, రేడియోలు, హార్మోనియములు, కావలయుననినను మాయొద్ద సరసమైనధరలకు లభియింపఁగలవు. డాంబికములగు ప్రకటనలజూచి మోసపోక నొకతూరి మాషాపునకు దయచేసి మావ్యాపారముయొక్క మంచిచెడుగుల విచారించిన సరియగు నమ్మకము మీకు చిక్కఁగలదు. మాకడదొరకనిదైనను ఆర్డరిచ్చిన తెప్పించి సకాలమునకు సప్లయిచేయగలము.

శ్రీబాలాత్రిపురసుందరీ ముద్రాక్షరశాల

మా ముద్రాక్షరశాలయందు చిన్నకార్డు మొదలుకొని పెద్ద పోస్టరువఱకు ముద్రించుచున్న విషయము మీ రెఱిగియే యున్నారు. ఈ పట్టణంబునఁగల ముద్రాక్షరశాలలన్నిఁటిలోఁ జౌకయయిన రేట్లుగలది మా ముద్రాలయమే. మా ముద్రాలయంబున నన్నిరకముల గ్రంథములును చవుకధరలకు లభియింపఁగలవు. ఏవిషయమైనను నిర్దుష్టముగా నచ్చువేయించి సప్లయి చేయుటకుఁదగిన పండితుల నేర్పఱచియున్నాము. అచ్చుపనులకు గాని, మీకు కావలసిన పుస్తకములకుగాని వెంటనే యొక ఆర్డరును పంపి మా వ్యాపారముయొక్క మంచిచెడ్డలగ్రహింపఁ గలరనికోరెదము. వలసినచో క్యాటలాగును బంపుకొనెదము.

7090 వడ్లబజారు
శికింద్రాబాదు.

చందా నారాయణశ్రేష్ఠి
ప్రొప్రయిటర్

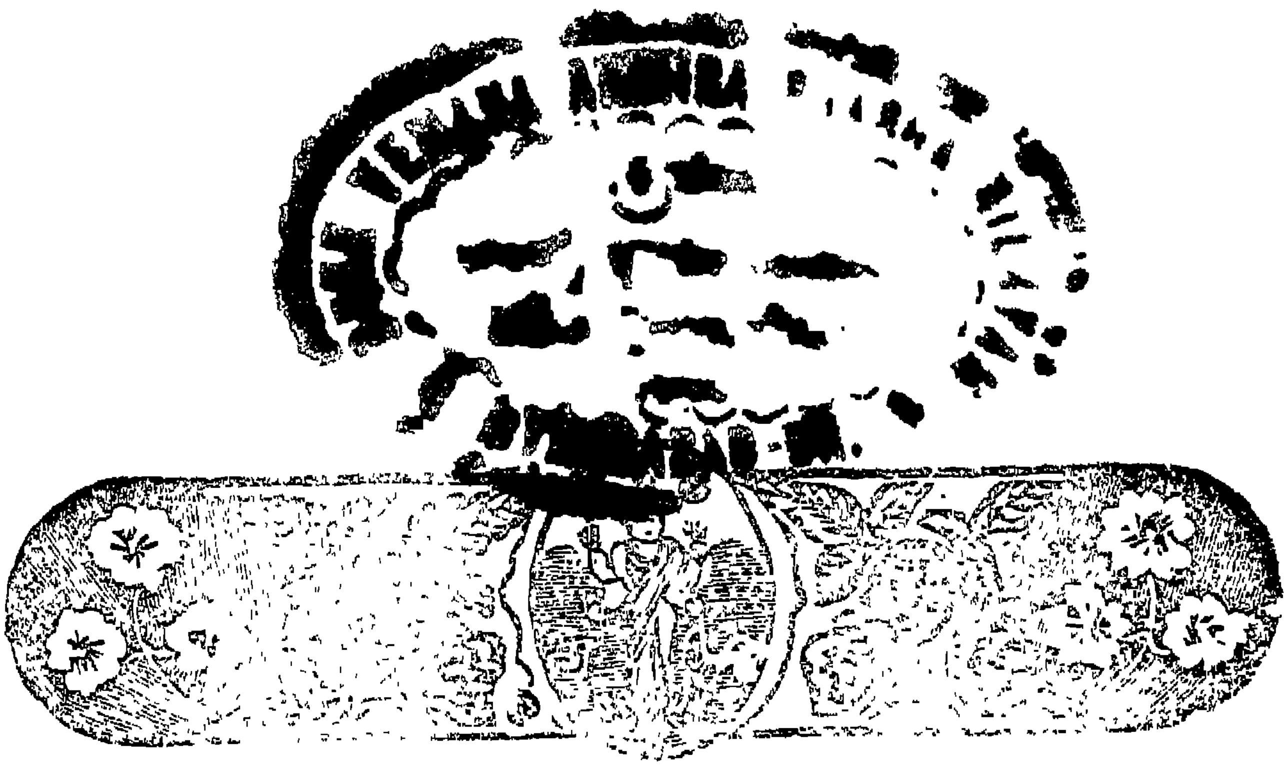
వేద వేదాంగ చంద్రిక.

(గ్రంథకర్త:- మహాకవిశిరోమణి చిన్నకుల అప్పయ్యశాస్త్రిగారు)

ఈ గ్రంథమందు వేదస్వరూపము, వేదావిర్భావము, వేదాపౌరుషేయత్వమందుఁగల మతమతాంతరముల సామంజస్యము, సందేహనిరాకరణము వేదము సంపూర్ణమా కాదా యను శాస్త్రవిషయచర్చ, యింద్ర, వరుణాదిదేవతల నామములు వేదములందుండుటంబట్టి యవి యితిహాసగ్రంథము లేలకావు? వేదచతుష్టయశాఖోపశాఖా విభాగమునందు శాస్త్రనిర్ణయము. బ్రాహ్మణభాగము స్వతఃప్రమాణమా పరతఃప్రమాణమా? వేదములునిత్యములా? మన్నగు, వేదవిషయములును, షడంగావశ్యకతయు, శిక్ష, కల్పము, వ్యాకరణము నిరుక్తము, ఛందము, జ్యోతిషములను శాస్త్రముల స్వరూపవర్ణనమును ఫలితజ్యోతిషము సత్యమా? కాదా? యను విషయముఁ గూర్చిన నవీనుల సందేహములకు సమాధానములు, ఉపసంహారములు, మన్నగు వేదాంగవిషయములును మనోహరముగా సులభశైలిని విద్వద్వర్యులు మెచ్చునట్లువ్రాయబడినవి. ఈ గ్రంథమును జదివినవారికి వేద వేదాంగములందుండెడి విషయములు దెలియుటయే కాక మహిమయుఁ జక్కగాఁ దెలియఁగలదు. అనేక వ్యయప్రయాసలకోర్చి క్రొత్తగా వ్రాయించియున్నాము. ముందుగా నార్డర్లిచ్చిన వారికి పోష్టేజి మిగులఁగలదు. అచ్చుపడుచున్నది. సుమారు 200 పేజీలుండఁగలదు. కొలఁది ప్రతులనే ముద్రించుచున్నాము. చదివి యానందింపఁదగినది త్వరపడుఁడు.

వలయువారు:—

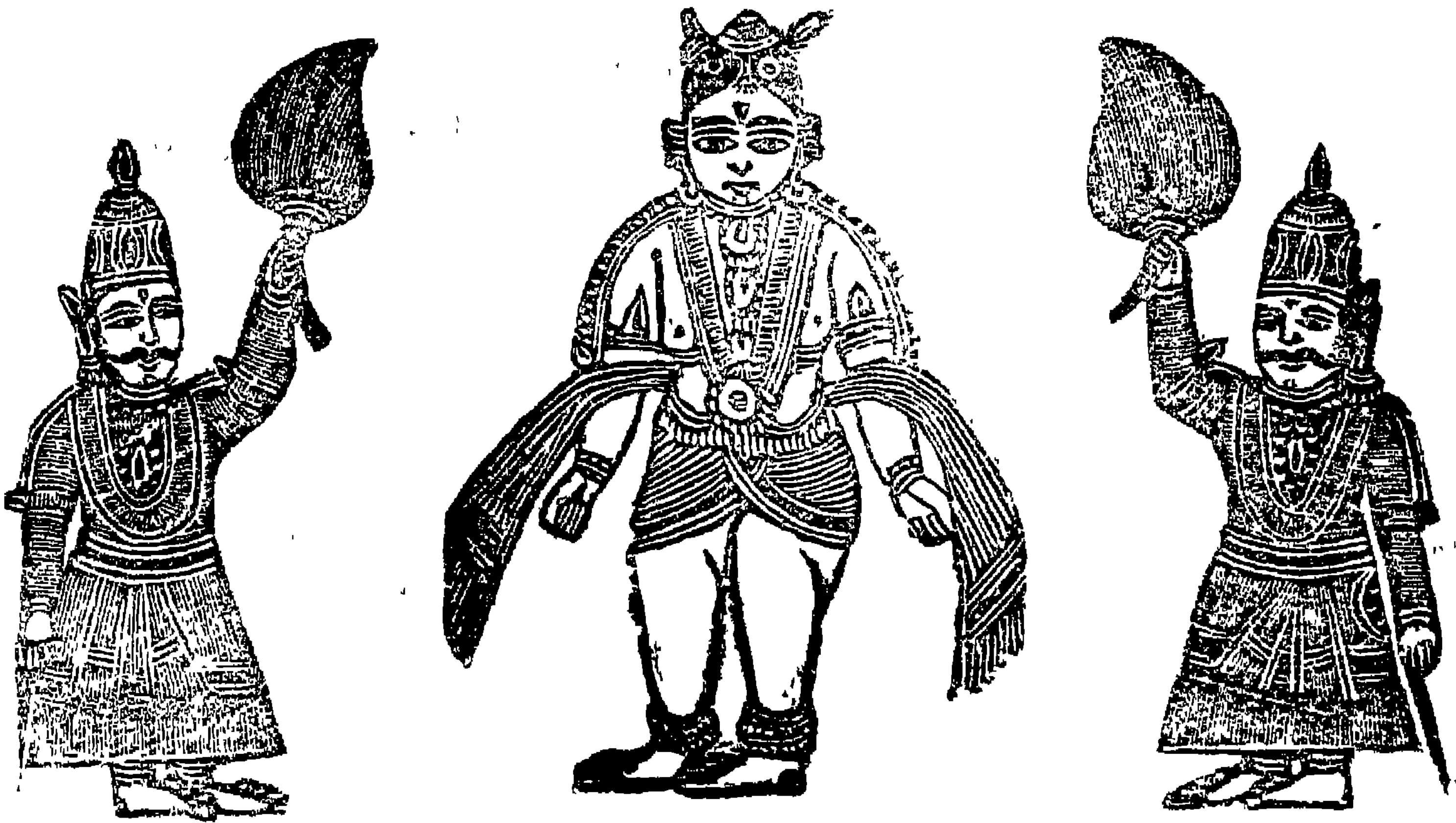
చందా నారాయణ శ్రేష్ఠి,
బుక్సెల్లర్, జనరల్ బజారు.
బ్రాంచి:—మార్కెట్
సికింద్రాబాద్ [దక్కన్]

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

కాళింగమర్దనం

యక్షగానము.

క॥ శ్రీరామదయానిధిసుర
యారాతివిరోధిసుంద • రాకారమహో
ధీరావన త్వత్పదములు
నారాధించెదనువేగ • నన్నేలగదే.

ఉ॥ సారసనేత్రునిన్ హరుని • స్రష్టను సింధుసుతన్ భవానినిన్
శారదనున్ గజాననుని • సంస్కృత యాంధ్రకవీశ్వరావళిన్
కారణదేశికేంద్రుని వి • శ్రుత భాగవతార్యవర్యులన్
కోరిదలంచి మ్రొక్కెదన • కుంఠిత భక్తిరసంబుజిల్కగన్.

గీ॥ వాసికెక్కిన శ్రీభాగ ♦ వతపురాణ
మందుగలదశమస్కంధ ♦ మందుపూర్వ
భాగమున నెయ్యది కాళింగ ♦ మర్దనంబు
అందముగ జెప్పి మాసర్వ ♦ ణంబు జేతు.

వ॥ అకథ ధరింపుము కథాక్రమంబెట్టిదనిన.

గొల్లభామలు లాపడినము.

క॥ శ్రీకౌసల్యాతనూభవ ♦ పాకారివినోదయుంజ ♦ భామవిశేషా
రాకాశశిబింబానన ♦ సాకేతపురీశ రాఘవ ♦ సన్ముని క్షేమా.

దరువు — ఆట తాళము.

గొల్లయింతులాము । వచ్చితిమింటను । మొల్లబంతులాముగు । వుల్లాసమునగూడి వల్లెలువచ్చాము । తెల్లదిమ్మరిపాలు చల్లాలుయమ్మేటి ॥గో॥ ౧॥ కంజనేత్రులామూ । కాంచనతుల్య మంజుగాత్రులామూ । వంజూరవర కంజ వు జమ్ములలో వైత్య । భృంగామనోప్రొద్దు కంజిల్లజేసేటి ॥గో॥ ౨॥ నీలవేణులామూ । నీరదతూద్ర శ్రీ చాణులామూ ! లోలాక్షి కాళిందికూలా మునందున । చాలాగా తీగ మయూరాలలూగుచున్నాం ॥గో॥ ౩॥ ధీశబంధులామ సౌగంధ కర్పూరగంధులామూ । కోకిల స్వరం దొడ్డి పౌరజనుండైన । నాతి జాతుని సారెసారెకు సేవించె ॥గో॥ ౪॥

నంబుగఁ బ్రజల ♦ సాకెటినందును రేలునట్టిరే
యాలమందల ♦ బ్రభావముచేతను పాడిపంటలుం
సుఖంబుగాంచి కొదు ♦ వేమియులేక వెలుంగుచున్న యా
లకుఁ వినోదమును ♦ గూర్చెడి గొల్లవధూంట్లమేసఖీ.

చెలికత్తెవాక్యం.

న్నియలనగవె ♦ వేగమాకుసంతసంబాయెగాని యోభామలార
గదెర వెడలిమీ ♦ చిత్తమందుని శేషముల్ దెల్పుడిగలగౌరవముగ
॥ అమ్మా—వోయమ్మా.

తెరవెళ్ళికీర్తన—ఆదితాళం.

ందిరాదేవి మాయమ్మా । వందనంబులు జేతుమమ్మా । సుందర
నందముగను మా । యందునకోరిక జెందజేయుగదె ।౧॥ తల్లీ
నీవు । ఇల్లా మొక్కుచుందుమూ । సులభముగయాన్లనయ్యి
దడె శోభిల్లజేయుగను ।౨॥ ఆ భూమిపిట్టదొడ్డిపారి । రాను
నిజేసి । ప్రేమతోగొల్చిన భామసరస్వతి । శ్రీమతునిరూనస్వామి
౦ ॥౩॥

ద్విపద.

వు సంకోచంబులేక । మాముచ్చటాలించు మమ్మయెల్లన్న

తెల్లవారకమున్నె దిగ్గునలేచి । యెల్లకోడెలకు చెయ్యెత్తి మ్రొక్కియును
స్నానముల్ జేసి వస్త్రంబులుం దాల్చి ॥ వ్రాసిహారిద్రమున్వ్రాసి కస్తూరి
తిలకముల్దీర్చి మోదితమైనకాటు । కలుదీర్చి పైడి భూషణముల్ధరించి ।
అల్లంబు సైంధవం బాగంగ రేణి । పల్లవంబులగూర్చి పైడికుంభముల
దక్షిద్రచ్చితద్దయు ద్రచిజేసినట్టి । అధిక తేజోవంత మైనట్టిచల్ల
ఘటములనింపి చక్కగనమ్ముటాకు । దిటమునవేంచేసితిమి మిట్టదొడ్డి
పురిసివాసుండయినభూసురాపతిని । స్మరియింపుచును మేముజంట బాయకను

గొల్లభామల కీర్తన.

చల్లోయమ్మా । చల్లగొనరేకొమ్మా । తెల్లనిచాయల నుల్లసిల్లెడి గొల్ల ॥చ॥ ౧॥ పాలోయమ్మా । పాలుగొనరేకొమ్మా । నీలములకునరిబోల నిత్తుము గొల్ల ॥చ॥ ౨॥ వెన్నోయమ్మా । వెన్నగొనరేకొమ్మా । పున్నమ చందురుకన్నమించుగొల్ల ॥చ ౩॥ నెయ్యోయమ్మా । నెయ్యిగొనరేకొమ్మా చయ్యనమిట్టదొడ్డి స్వామికింపగు గొల్ల ॥చ॥ ౪॥

సీ॥ ముద్దుకృష్ణునితోడిముఖ్యంబుగనె యాట ♦ నాడుచుండెడిబోటినమ్మనేను
చిన్నికృష్ణునితోడి చెంగలి పుచునవ్వ ♦ నవ్వుచుండెడి చాననమ్మనేను
బాలకృష్ణునితోడి పంతంబుగట్టియు ♦ నాట్యమాడెడికొమ్మ నమ్మనేను
మేటికృష్ణునితోడి మేళంబుగను చెంగ్య ♦ నటుచుండెడియింతినమ్మనేను
హరికిమెప్పైనపవిజేతు నమ్మనేను ♦ నమ్మతిగ గౌరినర్చింతు నమ్మనేను
నందనుతుసందముగదల్తునమ్మనేను ♦ లెమ్మికంటినిగనుగొందునమ్మనేను

కీర్తన.

నందయశోదా బాలసుందరాకార । చందనార్చితమాని బృందమందారా ॥నం॥౧॥ వేణుగానలోలచక్రి పాణిగోవిందా । క్షోణిభారదూరదీన త్రాణపానంద ॥నం॥ ౨॥ కేకిపింఛామాళ సద్వివేకసంతోషా । గోకుల భూష కల్యాణశ్లోకసంభాషా ॥నంద॥౩॥ చారుమిట్టదొడ్డి పాసీరజేక్షణా వరదాభయకాయ సత్యవారరక్షణా ॥నంద॥ ౪॥

వ॥ అమ్మా! మాయిండ్లకు మేముబోయివత్తుమేకొమ్మా.

పద్మగంధి మొదలగు నాగకన్నియలు రావడము.